

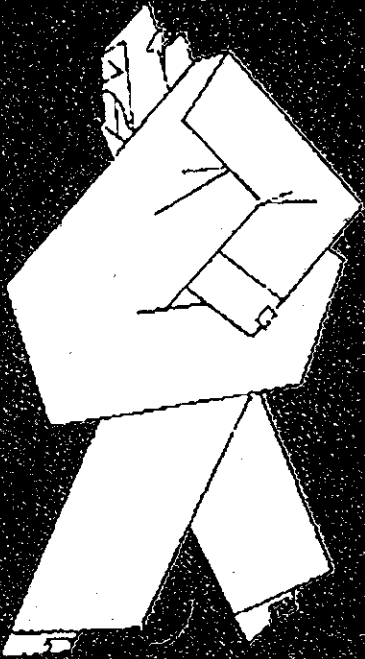
TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

**SORUŞTURMA
KOVUŞTURMA
YARGILAMA
CEZA VE İNFAZI
BATMAN
RAPORU**

1998

ve

2000

**TBMM İNSAN HAKLARINI
İNCELEME KOMİSYONU
YAYINLARI**

14

Adres:

TBMM İnsan Haklarını İnceleme
Komisyonu
06543 Bakanlıklar-ANKARA

Tel :

(0.312) 420 54 33 - 34

Fax :

(0.312) 420 53 94

Web :

<http://www.tbmm.gov.tr>

e-mail:

inshkkom@tbmm.gov.tr

Dizgi :

Cenk ÇINARBAŞ

Kapak Karikatürü:

Mete GÖKTÜRK

Kapak Düzeni:

Cenk ÇINARBAŞ

Baskı :

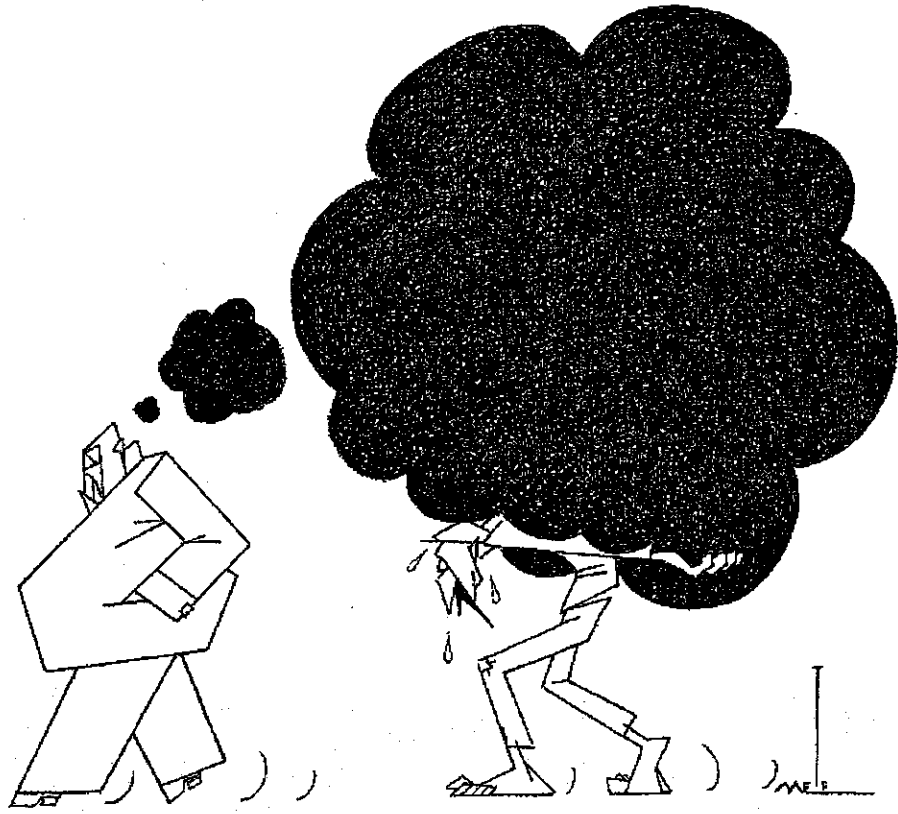
TBMM Basımevi
Ankara, Haziran 2000

Çalışma Raporunun dağıtımı
TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından yapılmaktadır.
İçindeki bilgiler kaynak gösterilerek kullanılabilir.

SORUŞTURMA - KOVUŞTURMA, YARGILAMA, CEZA VE İNFAZI

BATMAN RAPORU

1998 ve 2000

Mete GÖKTÜRK'ün Karikatür Albümünden alınmıştır.

SUNUŞ

Anayasamızın 2 nci Maddesi Cumhuriyetimizin niteliklerini "insan haklarına saygılı, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti" şeklinde tanımlamıştır. Anayasamızın 81 inci Maddesi ise milletvekili andı ile milletvekilliğini bu ilkelere bağlılıkla koşullandırmıştır. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuzun kuruluşunu düzenleyen 3686 sayılı Yasamız da bu amaç ve ilkeler doğrultusunda Türkiye'nin tercihinin bir yansımasıdır. Bu bağlamda demokrasinin, insan haklarının ve hukuk devletin gereği ve geliştirilmesi için çalışmak, biz Komisyon üyesi milletvekillerinin temel görevi olduğu kadar milletvekilliğinin de vazgeçilmez şartıdır.

Komisyonumuz Soruşturma-Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Sistemleri üzerindeki bu bir dizi çalışmasını özverili bir biçimde sürdürmüş ve hazırlanan raporlarla sonuçlandırmıştır. "Soruşturma ve Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Batman Raporu 1998 ve 2000" bu bir dizi çalışmanın basılan dokuzuncu raporudur. Yaptığımız incelemelerle, hukuk devleti bilinci içinde yasalardan alınan yetki kullanılarak demokratik rejimin en temel unsuru olan parlamentomuzun denetim işlevi yerine getirilmeye çalışılmıştır. Çalışma yönteminde ve raporlarda nesnel ölçütlere bağlı kalmaya, izleme sürecini uzun tutarak gelişmeleri de değerlendirme kapsamına almaya, devletimizin yıpratılmaması yönünde titiz davranmaya ancak yaşadığımız sorunların da bilgiye dayalı olarak ortaya konulmasında açık ve dürüst olmaya özen gösterilmiştir.

Meclis Başkanımız Sayın Yıldırım AKBULUT, çalışmalarımıza ve raporlarımıza Meclisimizin en üst Makamı olarak sahip çıkmışlar, gereği hususunda her türlü destek için emir ve müsaadelerini esirgememişler ve bizleri onurlandırmışlardır. Komisyonumuz adına zatı alilerine saygılarımla şükranlarımızı arz ederim.

Soruşturma ve Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Batman (1998 ve 2000) Raporunun hazırlanmasında büyük emekleri geçen, 1998 yılı Alt Komisyon üyelerimizden Diyarbakır Milletvekilleri Sayın Seyyit Haşim HAŞİMİ ile Sayın Ferit BORA'ya, Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sayın İonna KUÇURADI'ye, 2000 yılı çalışmalarımızda Alt Komisyonumuzda yer alan, çalışmalarından kıvanç duyduğum Antalya Milletvekili Sayın Osman MÜDERRİSOĞLU'na ve Alt Komisyon Heyetlerimizin diğer uzman ve teknik elemanlarına minnetimi ifade ederim.

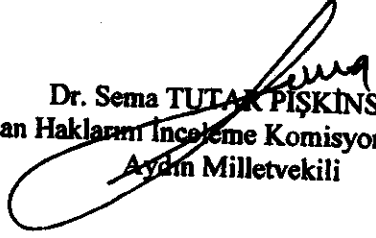
Raporu, insan haklarına saygının getirdiği özen ve üslup çerçevesinde, toplantılarımıza katılarak partiler üstü bir anlayışla inceleyen, uyumlu ve özverili çalışan, sonucu oybirliğiyle kabul eden Komisyonumuzun tüm üyelerine, rapora emeği geçen Komisyon sekreteryamıza ve Basımevi Müdürlüğümüze şükranlarımızı sunarım.

Raporumuz ile ilgili çalışmalar kapsamında ziyaret ettiğimiz tüm kurumlarımızın yetkilileri ile çalışanlarına, incelemelerimiz sırasındaki yardımları ile sağladıkları katkı ve gösterdikleri ilgi için Komisyonumuz adına teşekkür ederim. Ayrıca Batman Cezaevinde görüştüğümüz hükümlülere bizlerle acılarını, kaygılarını, umut ve umutsuzluklarını hiç çekinmeden paylaştıkları için esenlik dileklerimizi ve teşekkürümüzü sunarım.

Bu süreçte bizleri arayarak katkılarını esirgemeyen, konulara duyarlı olan ve duyarlı olmaya davet eden pek çok değerli katkı sahibi ile raporun kamuoyuna mal edilmesine özen gösteren tüm basın ve medya kuruluşlarına Komisyonumuz adına teşekkür ederim.

Raporumuzun yayımlandığı tarihten itibaren gereğinin ve iyileştirmelerin yapılabilmesi için çözüme yönelik çabalar hususunda katkı sağlayacaklarından emin olduğumuz yasama, yürütme ve yargı organlarımıza, sivil kişi ve kuruluşlara şimdiden şükranlarımızı sunarım.

Belirtilen amaç ve ilkeler kapsamında hazırlanmasına çaba gösterdiğimiz "Soruşturma ve Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Batman Raporu 1998 ve 2000" isimli Raporumuzu Türkiye'nin tanımlanan konulardaki tercihlerini ve kararlılığını yansıtabilmesi inancı ve umutlara yol olması temennisi ile saygılarımla sunarım. Temmuz 2000

Dr. Sema TUTAR PIŞKINSÜT
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı
Aydın Milletvekili

İÇİNDEKİLER

Sayfa
No

I. RAPORUN HAZIRLANIŞI	1
A. AMAÇ	1
B. YÖNTEM	1
II. CEZAEVİNDEKİ İNCELEMELER	3
A. CEZAEVİ İLGİLİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER	3
1. ÖZEL TİP KAPALI CEZAEVİNDE	3
1.1. 1998 Yılında	3
1.2. 2000 Yılında	6
1.3. Cezaevi Personelinin Talepleri	9
B. KOĞUŞLARDA YAPILAN GÖRÜŞMELER	10
1. ADLİ KOĞUŞLARDAKİ MAHKUMLARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER	10
1.1. 1998 Yılında	10
1.2. 2000 Yılında	11
1.3. X Elemanı Kullanılması ve Narkotik Suçlar	17
2. TERÖR KOĞUŞLARINDAKİ MAHKUMLARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER	19
2.1. 1998 Yılında	19
2.2. 2000 Yılında	23
C. HEYETİMİZİN CEZAEVİ KOŞULLARINA İLİŞKİN TESPİTLERİ	29
1. FİZİKSEL KOŞULLAR	29
2. SAĞLIK SORUNLARI	32
2.1. 1998 Yılında	32
2.2. 2000 Yılında	32
3. EĞİTİM-KÜLTÜR SORUNLARI	33
3.1. 1998 Yılında	33
3.2. 2000 Yılında	33
4. CEZAEVİNDEKİ MUAMELE SORUNLARI	34

III. GÜVENLİK BİRİMLERİNDE YAPILAN İNCELEMELER	35
A. EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ'NDEKİ İNCELEMELER	35
1. İLGİLİLERİN VERDİĞİ BİLGİLER	35
1.1. Emniyet Müdürlüğü'nde	35
1.1.1 1998 Yılında	35
1.1.2. 2000 Yılında	36
1.2. Fiş Büro Amirliği'nde	37
1.2.1 1998 Yılında	37
1.2.2. 2000 Yılında	38
1.3. Operasyon Büro Amirliği'nde (2000 Yılında)	38
1.4. TEM Şubesi Sorgu Bölümü (Eski Emniyet Md.lüğünün Alt Katı)	39
1.4.1. 2000 Yılında	39
B. GÖZALTINA ALMA VE SORGU MEKANLARI	41
1. EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ GÖZALTINA ALMA VE SORGU MEKANLARI	41
2. SORGULAMA EKİBİ İLE İLGİLİ YAPILAN GÖRÜŞMELER	43
3. KARAKOLLAR	44
3.1. Şehit Keskin - Kaplankıran Polis Karakolu	44
3.2. Şehit Özkan - Kocaer Polis Karakolu (2000)	44
IV. BATMAN VALİSİ İLE YAPILAN GÖRÜŞME	45
V. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	45
A. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA	45
B. YARGILAMA	47
C. CEZA VE İNFAZI	47
VI. EKLER	49
Ek 1. 10 Şubat 1998 Tarihli Komisyon Kararı	
Ek 2. 22 Nisan 1998 Tarihli Başkanlık Divanı Kararı	
Ek 3. 1 Mayıs 1998 Tarihli Başkanlık Oluru	
Ek 4. 22 Şubat 2000 Tarihli Komisyon Kararı	
Ek 5. 29 Mayıs 2000 Tarihli Başkanlık Oluru	
Ek 6. 1998 Yılı Batman Soruşturma, Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Sistemlerine İlişkin Alt Komisyon Heyetinin Çalışması ile İlgili TBMM Tutanakları	
Ek 7. 2000 Yılı Batman Soruşturma, Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Sistemlerine İlişkin Alt Komisyon Heyetinin Çalışması ile İlgili TBMM Tutanakları	
Ek 8. 2000 Yılı Alt Komisyon Heyetinin Alt Komisyon Raporu Sunum Yazısı	
Ek 9. Komisyon Raporunun Basım Onayı	

I. RAPORUN HAZIRLANIŞI

A. AMAÇ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun amacı; 5.12.1990 tarihinde kabul edilen 3686 sayılı Yasamızın 1 inci maddesinde "Dünyada ve ülkemizde insan haklarına saygı ve bu konudaki gelişmeleri izlemek suretiyle uygulamaların bu gelişmelere uyumunu sağlamak ve başvuruları incelemek" biçiminde tanımlanmıştır.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, bu amaç doğrultusunda 20 nci Dönem içinde 10.02.1998 tarihli 6 ncı Toplantısında (Ek 1) ceza infaz kurumlarında alan çalışması yapılması konusunda Komisyon Başkanlık Divanına yetki vermiştir.

Komisyon Başkanlık Divanı bu yetki uyarınca, 23 Mart 1998 tarihinde 26 Mart - 1 Nisan 1998 tarihleri arasında Diyarbakır, Şanlıurfa, Batman ve Mardin illerinde Komisyon ve Heyet Başkanı Aydın Milletvekili Dr. Sema TUTAR PİŞKİNSÜT, Diyarbakır Milletvekilleri Seyyit Haşim HAŞİMİ ve Ferit BORA'dan oluşan bir Alt Komisyon Heyeti tarafından cezaevleri, adliyeler, hastaneler, karakol ve nezarethanelerde incelemeler yapmasına karar vermiştir. (Ek 2) Alt Komisyon Heyeti bu amaç doğrultusunda 30-31 Mart 1998 tarihlerinde Batman ilinde Özel Tıp Kapalı Cezaevinde, Emniyet Müdürlüğü ve birimlerinde, karakollarda, Batman Adliyesinde ve Batman Devlet Hastanesinde incelemeler yapmıştır.

Komisyon 21 inci Dönem içinde 22 Şubat 2000 tarihinde yaptığı toplantısında ceza infaz kurumlarında çalışmalar yapmak, daha önce yapılmış olan Alt Komisyon incelemelerini de rapor içinde değerlendirmek üzere alt komisyonlar kurulmasına karar vermiştir (Ek 3). Bu karar doğrultusunda Komisyon ve Heyet Başkanı Aydın Milletvekili Dr. Sema TUTAR PİŞKİNSÜT ve Heyet üyesi Antalya Milletvekili Osman MÜDERRİSOĞLU ile uzman ve teknik elemanlardan oluşan bir Heyet Batman'da ikinci kez 25-26 Mayıs 2000 tarihlerinde soruşturma - kovuşturma, yargılama, ceza ve infaz sistemleri ile ilgili incelemelerde bulunmuşlardır (Ek 4).

B. YÖNTEM

Batman ilinde ilk olarak Özel Tıp Kapalı Cezaevine gidilerek önce görevlilerle, daha sonra cezaevlerindeki koğuşlar gezilerek hükümlü ve tutuklularla görüşülmüştür. Cezaevindeki tüm birimler gezilerek yerinde gözlemler yapılmıştır.

Cezaevlerinde bulunan hükümlü ve tutukluların, cezaevlerine gelmeden önce soruşturma ve kovuşturma sırasında yaşadıkları muameleler ile soruşturma ve kovuşturma uygulamalarını incelemek ve değerlendirmek için Heyetimiz, Batman Emniyet Müdürlüğü ile Şehit Keskin-Kaplanlıran ve Şehit Özkan-Kocaer Polis Karakollarını ziyaret etmiştir.

Yargı sürecinin işleyişini, hükümlü ve tutukluların bu süreçte karşılaştıkları sorunları saptamak için Batman Adliyesinde incelemeler yapılmıştır.

Heyetimiz hükümlü ve tutukluların sağlık sorunlarının çözümünde karşılaşılan sorunları saptamak ve Adli Tıp ile ilgili konuları değerlendirmek için Batman Devlet Hastanesinde de incelemelerde bulunmuştur.

Çalışmaların tümü, TBMM' nin yeminli stenografları ve ses kayıt teknisyenleri tarafından Heyetin tüm üyelerinin ve inceleme sırasında hazır bulunan görevlilerin huzurunda kayda geçirilmiş ve resimlenmiştir. Daha sonra da Meclis Tutanak Müdürlüğü'nce çözümleri yaptırılarak inceleme tutanaklarında yer almaları sağlanmıştır.

Görüşülen hükümlü ve tutukluların tutanaklarda yer alan ad ve soyadları kapatılmış olup, ad ve soyadlara sıra numarası verilmiş, sorgu tarihleri ile hükümlü ve tutukluların kimliklerine ilişkin bilgilerin olduğu yerler Rapor içinde boş bırakılmıştır. Komisyonda tutulan ve Meclis Arşivine gönderilen nüshalarda bu bilgiler açık halde yer almıştır.

Tüm bu gözlem ve incelemeler 1998 ve 2000 yıllarında ayrı ayrı olacak şekilde iki kez yapılmıştır.

Rapor içeriğinde ; (•) işareti ile sunulanlar konu ile ilgili ikinci şahısların beyanları, (»»» işareti ile belirtilenler ise Heyetimizin tespitleridir.

1998 ve 2000 yıllarındaki Alt Komisyonlarımızın çalışmalarını içeren, aradan geçen iki yıllık süreci de değerlendiren ve karşılaştırmalı bir rapor olan bu Rapor hazırlanmıştır. Komisyonumuzun 15 Haziran 2000 tarihli toplantısında, toplantıya katılan tüm üyelerin katkıları ve oybirliği ile kabul edilerek Komisyon Raporu haline gelen "**Soruşturma, Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Batman Raporu 1998 ve 2000**" gereği için basılarak yayımlanmıştır (Ek 8, Ek 9).

Alt Komisyon çalışmalarına ait olan 1998 yılı TBMM Tutanakları Ek 6'da, 2000 yılı TBMM Tutanakları ise Ek 7'de sunulmuştur.

II. CEZAEVİNDEKİ İNCELEMELER

A. CEZAEVİ İLGİLİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1. ÖZEL TİP KAPALI CEZAEVİNDE

1.1. 1998 Yılında

Batman Cezaevinde Cumhuriyet Başsavcısı, Cezaevi Savcısı ve Cezaevi Müdürü ile yapılan görüşmelerde:

- Son 40 günde 6 faili-meçhul olduğu (Batman Tutanak 1998, Sayfa 1),

SEYYİT HAŞİM HAŞİMİ (Diyarbakır) - Biz, Ankara'dan geliyoruz. Sema Hanım İnsan Haklarını İnceleme Komisyon Başkanı, ben, Diyarbakır milletvekiliyim.

BATMAN CUMHURİYET BAŞSAVCISI İHSAN ARAS- Aslında son bir yıldan, bir buçuk yıldan beri faili meçhul cinayet Batman'da yoktu; yani, son 40 gün içinde 6 tane cinayet var; bunların failleri maalesef bulunmadı. Bunlar dışında uzun süreden beri, hatta haberler de çıkmıştı ve biz de sevinmiştik. Bu son olayları da tam olarak faillerini falan tespit edemedik, bilemiyoruz; ama, bazı yorumlara göre, son zamanlarda Hizbullah örgütüne karşı birtakım operasyonlar yapılmış...

- Faili-meçhul cinayetlerle ilgili Başsavcılığın kendi araştırmasının olmadığı, bilgilerin Emniyet Müdürlüklerinden geldiği (Batman Tutanak 1998, Sayfa 1),

SEYYİT HAŞİM HAŞİMİ (Diyarbakır) - Daha doğrusu, özel olarak bir araştırmanız oluyor mu?

BATMAN CUMHURİYET BAŞSAVCISI İHSAN ARAS- Maalesef o konuda ayrı bir çalışmamız olmuyor. Emniyetin bize vermiş olduğu bilgileri derlemek suretiyle, Bakanlığımızdan gelen genelgelerin konuya göstermiş olduğu hassasiyet nedeniyle, bizzat ben veyahut da güvenebildiğim arkadaşların vasıtasıyla akıbetini araştırıyoruz; ama, takdir ederseniz ki, bizim sayımız normalde yeterli değil, neticede biz, emniyete titiz araştırma yaparak, sonucunun bize bildirilmesi şeklinde onlara yazı yazıyoruz ve onlar da periyodik olarak ayda bir, üç ayda bir bize bilgi veriyorlar "faili bulunamamıştır" diye. Bunun ötesinde, ayrıca, bizim, faili bulmak gibi birtakım özel çabamız dosya üzerinden öteye gitmiyor; yani, bizzat sokağa çıkmak, birini tutuklamak gibi bir imkânımız yok.

- Batman'da polisin teknik çalışma imkanlarının yetersiz olduğu, bazı konularda hiç olmadığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 1-2),

SEYYİT HAŞİM HAŞİMİ (Diyarbakır) - Teknik bazda çalışmanız?..

BATMAN CUMHURİYET BAŞSAVCISI İHSAN ARAS- Yok, hiç yok; teknik anlamda, teknolojinin hiçbir imkânı zaten yeterli olmadığı için...

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Kriminolojik inceleme olsun, polisin laboratuara olan ihtiyacı olsun, birtakım tahlillerin hepsini Ankara'ya veya İstanbul'a mı gönderiyorsunuz?

BATMAN CUMHURİYET BAŞSAVCISI İHSAN ARAS- Emniyete gönderiyoruz ve Emniyet de, en yakın Diyarbakır polis kriminal laboratuvarları var; çoğunlukla orada inceliyor, orada çalışıyor. Mahkemelere intikal etmiş olanları da adli tıpa gönderiyoruz. Mahkemeler gönderiyor, İstanbul'a gönderiyorlar.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Aslında bölgenin çok büyük bir sorunu bu; her yönüyle çok geniş, laboratuvarlı destek birimlerinin olması lazım; patoloji de yok, adli tıp kurumlarının doktorları da yeterli değil; daha doğrusu yok ve adli tabip olarak görev yapanlar da yeterli değil. Yani, sizin burada da cinayet çok, cinayetin delillerini araştırarak teknik yapı yok hemen hemen. Diyarbakır da yeterli değil; çünkü, Diyarbakır'ın laboratuvarını gezdik, yani, teknik bakımdan yeterli değil.

BATMAN CUMHURİYET BAŞSAVCISI İHSAN ARAS- Biz en son Diyarbakır'da geçen yıl Sayın Bakanımın iştirakiyle bir toplantı vardı ve o toplantıda gündeme getirmiştik; mutlak surette, Batman'da adli tıbbın, hiç olmazsa şubesinin olması gerekiyor. Çünkü, burada yapılan otopsilerde doktorlar konuya yeterli derecede vakıf değil; arkadaşlar da, meslektaşlar da bazı konuları tam olarak çözemiyorlar ve mahkeme safhasında bile, bazen tam anlamıyla otopsinin yapılmamasından dolayı, bazen, adaletin tam olarak tecelli edemediğini görmek mümkün oluyor.

Adil raporlar konusunda yine çok yetersiz, çok sıkıntılarımız var. Bu anlamda, mutlaka, Batman'da nüfus yoğunluğu, işlenen olayların yoğunluğuna göre, Batman'da Adli Tıp Şube Müdürlüğü'nün kurulması gerekmektedir. Bunu, defalarca teklif de ettik, ama, sanırım bu konudaki uzman yetersizliği gerekçe gösterilerek, Batman'da bugüne kadar adli tıp alanında bir kuruluş mümkün olmadı. Diyarbakır'da da, grup seviyesine çıkarılmasını tavsiye etmiştik.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Grup Başkanlığı açılmış; ama, doktoru yok.

BATMAN CUMHURİYET BAŞSAVCISI İHSAN ARAS- Evet, grup Başkanlığı seviyesinde olması lazım hiç olmazsa şurada veya bütün illerde hiç olmazsa uzman, adli tıp uzmanı olması gerektiğini düşünüyoruz; bir kere zorunlu.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- İlk anda Adli Tıp Kurumunun da kendisine göre sıkıntıları var; iki yıllık bir hekimlik üzerine verilen bir şey bu; dolayısıyla, orada patolojik anatomi dersi ve o bölüm olmadığı için, daha ziyade, canlıların üzerindeki adli tespitlerde adli tıp kurumu çok eski; ama, öbür bölümdeki olay çok daha değişik olduğu için patolojik anatomi bilgisine ihtiyaç gösteriyor. Belki, acil, ilk yapılacak olan, bu bölgeye gerçekten patoloji mütehasssılarıyla destek olup, ikinci şekilde de adli tıp kurumuna üç sene daha ekleyip ki, bunu yasal olarak Meclise getirebiliriz; ekleyip üç senelik bir eğitimden çıkacak olanları da bölgelere yaymak lazım. Müthiş rahatsızlık oluyor, özellikle otopsilerde bir şekilde usulüne uygun işlem yapılmıyor bilgi eksikliğinden dolayı.

BATMAN CUMHURİYET BAŞSAVCISI İHSAN ARAS- Tabii, bu konularda uzman da yok; yani, Yargıtay'da birçok dosyada, ağır cezada karşılaştığımız otopsinin usulüne uygun olarak yapılmamış olmasından dolayı faali- ni tespit edemiyoruz; birkaç tane fail var, birkaç tane silah var; ama, otopsinin usulüne uygun olarak yapılmamış olmasından dolayı, demin de söylediğim gibi adaletin tam tecelli etmediğini görüyoruz.

Doktor yetersiz, buraya zorunlu ihtiyaç olarak geliyorlar ve genellikle mezuniyetten sonra ilk yerleri burası oluyor ve bizim meslektaşlarımızdan bazı arkadaşlarımızın da konu olarak bazı yetersizlikleri olabilir; çünkü, bu konuda uzun süreli bir eğitim görmüyorlar.

- Otopsi yapanların yeterince konuya vakıf olmadıkları, mahkeme safhasında bile otopsilerin usule uygun yapılmamasına veya otopsilerin tam yapılmamasına bağlı olarak faillerin tespit edilemediği, adaletin de bu sebepten dolayı tam tecelli edemediği, Adli Tıp'ın yetersiz kaldığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 2),
- Adli Tıp raporlar konusunda Batman'da çok önemli bir sıkıntı yaşandığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 2),
- Batman'da Adli Tıp Şube Müdürlüğü kurulmasının gerekliliği defalarca bildirilmesine rağmen uzman yetersizliği gerekçesi ile senelerdir kurulamadığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 2),
- Hem doktorların hem de adli personelin deneyimsiz olduğu bu konuda eğitimin de yetersiz olduğu ifade edilmiştir (Batman Tutanak 1998, sayfa 2).
- Cumhuriyet Başsavcının Batman Cezaevi ile yakından ilgilendiği ve cezaevinde çok düşük oranda bile insan hakkı ihlalinin olmadığına inandığı, (Batman Tutanak 1998, sayfa 3)
- Cezaevinde 7 si siyasi olmak üzere 13 koğuştaki 127'si terör mahkumu olmak üzere toplam 274 mahkumun bulunduğu (Batman Tutanak 1998, sayfa 3),

• Doktorun ise haftada bir gün Sağlık Müdürlüğünden geçici görevli olarak geldiği, Cezaevindeki hastalar ve sevkleri ile ilgili kararların hastanedeki uzman doktorlar tarafından verildiği (Batman Tutanak 1998, Sayfa 3-4), doktorların 15 günlük sürelerle rotasyonla gelmesinin sorun oluşturduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 37, 41),

• Cezaevinde öğretmenin olmadığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 3),

• Cezaevinde gençlerin ve okuma-yazma bilmeyenlerin çok olduğu belirtilmiştir (Batman Tutanak 1998, sayfa 4).

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Öğretmen?..

BATMAN CEZAEVİ MÜDÜRÜ ALİ RIZA YILDIRIM- Öğretmen yok.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Yani, dışarıdan gelen...

BATMAN CEZAEVİ MÜDÜRÜ ALİ RIZA YILDIRIM- İhtiyaç olduğunda, okuma yazma bilmeyen olduğunda...

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Gençler çok mu?

BATMAN CEZAEVİ MÜDÜRÜ ALİ RIZA YILDIRIM- Var efendim, okuma yazma bilmeyenler çok.

BAŞKAN SEMA PİŞKİNSÜT- İhtiyaç var yani; yazı yazılmadı mı?

BATMAN CEZAEVİ MÜDÜRÜ ALİ RIZA YILDIRIM- Evet, en son bugünlerde bir okuma yazma kursu açacağız; öğretmen görevlendirilmesi için geçen hafta bir yazı yazmıştık.

• Cezaevinin ring araçlarının yeterli olduğu, fakat ambulansının bulunmadığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 4),

• Karantina ve giriş aramalarında ancak ihbar aldıklarında dikkatli aradıklarını, diğer zamanlarda elbiselerinin çıkartılmadığını (Batman Tutanak 1998, sayfa 4-5),

• Cezaevinde 15 günde bir koğuş araması yapıldığı, son 3 aramaya jandarmanın katılmadığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 5),

• Koğuş aramalarında eşyalara zarar verilmediği, yatakların açılmadığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 5),

• Yasak olmayan kitapların ve normal olarak mekanik daktiloların içeriye girmesine izin verildiği (Batman Tutanak 1998, sayfa 5),

• Farklı illerde ve farklı cezaevlerindeki uygulama farklılıklarının ciddi mevzuat boşluğundan doğduğu, genelgelerin arkasındaki siyasi irade eksikliğinin bu konuda sıkıntı yarattığı; değişik cezaevlerindeki keyfi uygulama nitelendirmelerinin, standart konularındaki mevzuat boşluğundan oluştuğu (Batman Tutanak 1998, sayfa 5-6),

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Terör koğuşlarının her birisinde ayrı uygulama söz konusu olabilir mi, yoksa bir standardı var mıdır bunun?

BATMAN CUMHURİYET BAŞSAVCISI İHSAN ARAS - Şimdi, cezaevlerinin yapısından kaynaklanan farklılıklar var. Özel tip cezaevleri var, E tipi cezaevleri var; sizin dediğiniz özel tip; tamamıyla bütün ihtiyaçların karşılandığı bağımsız bölümler var; havalandırması, mutfağı falan müşterek alanları yok; böyle cezaevleri var. Bir de, daha çok ortak alanlara açılan odalardan oluşan cezaevleri var. Bundan kaynaklanan uygulama farklılıkları var ve bir de o anlamda ciddi bir mevzuat boşluğu var. Bu boşluk, tamamıyla genelgelerle, her değişen iktidarla, Bakanlıkla genelgelerle sürdürülmektedir. Genelgelerin arkasındaki siyasi irade eksikliği sıkıntı veriyor veya sık sık değişebilme ihtiyacı mı diyelim veya daha rahat taviz veriliyormuş... Bundan dolayı bazı cezaevlerinde biraz daha bu konuda tavizkâr olunuyor.

BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Yani, mekanik daktilo vermek tavizkâr olmak demektir?

BATMAN CUMHURİYET BAŞSAVCISI İHSAN ARAS - Hayır, bu anlamda değil.

BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Verilmeyen cezaevleri var mesela; orada niye böyle bir uygulama yapılıyor. İşte, şu şu cezaevinde, Batman'da, Diyarbakır'da var da bizim burada yok; bunun bir standardı var mıdır? Mesela, şunlar şunlar şu türde mahkûm olduğu takdirde verilebilir gibi bir standart ölçü yok mu?

BATMAN CUMHURİYET BAŞSAVCISI İHSAN ARAS - Tabii, bunlar hep yazışmalarla olur; yani, aslında mevzuatta o konuda bir açıklık yok. Daktilo gibi, fotoğraf makinesi gibi, teyp gibi, radyo gibi, bu cihazların verilip verilmeyeceği konusunda tereddüte düşüldüğünde, çeşitli yerlerden genel müdürlüğe bu konuda yazı yazılmış, verilen cevaplara göre; mesela, bizde de daktiloya öyle izin verilmiş. Daktilo talepleri olmuş, Bakanlığa iletilmiş, Bakanlık, her koşulda bir daktilo bulunmasının sakıncalı olmayacağını söylemiş.

• Terör suçlularında yaş grubunun yüksek olmamasının, mevcut olan 18 yaşından küçük birkaç kişinin ise büyüklerin siyasi koşuşuna konulmasına sebep olduğu (Batman Tutanak 1998, sayfa 7) beyan edilmiş,

• Ayrıca Hizbullah- PKK ilişkileri ve çalışma biçimleri hakkında bilgi verilmiştir.

HEYETİMİZİN TESPİTLERİ

» Adli tıp hizmetlerinin ve teknik büro donanımlarının yetersiz olduğu saptanmıştır.

» Faili meçhuller konusunda savcılığın ayrı araştırma yapmaması bir eksikliktir. Bu durumun kadro yetersizliği ile açıklanması ise düşündürücüdür (Batman Tutanak 1998, sayfa 1).

» Daktilo, radyo, teyp vb. gibi aletlerin tutuklu ve hükümlülere verilip verilmemesi konusunda uygulamada bir standart olmadığı, bu durumun tutuklu ve hükümlüler tarafından bilindiği ve farklılıkları şikayet yönünde girişimlerin olduğu gözlenmiştir (Batman Tutanak 1998, sayfa 5-6).

1.2. 2000 Yılında

Batman Cezaevinde Cumhuriyet Başsavcısı, Cezaevi Savcısı ve Cezaevi Müdürüyle yapılan görüşmelerde Heyet üyelerine;

• Cezaevinin kapasitesinin 350 kişi olduğu, ancak şu anda cezaevinde 474 kişinin bulunduğunu ve bazı mahkûmların yerde yattığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 1),

• Cezaevinde oda sistemine geçilmesi için çalışmaların devam ettiğini, bu çerçevede bir koğuşun 4, 4 ve 8'er kişilik bölümlerle 3 koğuş haline getirildiğini, halen iki koğuşun bu şekilde düzenlenmiş olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 1),

• Yaklaşık 8 aylık süre içerisinde tamamen oda sistemine geçilmiş olacağını (Batman Tutanak 2000, sayfa 3), oda sistemine tamamen geçildiğinde cezaevindeki koğuş sayısının 36'ya çıkacağını (Batman Tutanak 2000, sayfa 1),

• Cezaevinde kadrolu doktorun olmadığını, 2 No'lu Sağlık Ocağından geçici görevlendirmelerle doktorların 15 günlük sürelerle geldiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 1),

- Cezaevinde öğretmen, sosyal çalışmacı ve psikolog olmadığını, infaz koruma baş memurlarının sayısının yetersiz olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 3),

BATMAN ÖZEL TİP CEZAEVİ MÜDÜRÜ NEVZAT KARA - Başta doktorumuz eksik, öğretmenimiz eksik.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Sosyal çalışmacı zaten yoktur.

BATMAN ÖZEL TİP CEZAEVİ MÜDÜRÜ NEVZAT KARA - Hiç olmadı. Psikologumuz yok. Aslında olması lazım.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Terör koşullarındaki mahkûmların öğretmen, sosyal çalışmacı yönünden talepleri ne kadardır?

BATMAN ÖZEL TİP CEZAEVİ MÜDÜRÜ NEVZAT KARA - Hiçbir talepleri olmadı.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT - İnfaz memur eksikliğiniz var mı?

BATMAN ÖZEL TİP CEZAEVİ MÜDÜRÜ NEVZAT KARA - Var efendim. 6 başmemurumuz yok. Kadrolarını aldılar. Katip eksiklerimiz var.

BATMAN BAŞSAVCISI SADIK BÖLEK - Personel eksikliğinde fazla had safhada bir personel eksikliği yok.

BATMAN ÖZEL TİP CEZAEVİ MÜDÜRÜ NEVZAT KARA - Tek eksiklerimiz, asıl olan, doktordur.

- Cezaevinde kadrolu dış doktorunun olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 1),
- Cezaevinde zaman zaman açlık grevleri olduğunu ancak hiç isyan yaşanmadığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 2),
- Terör koşullarında 134'ü tutuklu, 2'si hükümlü 136 Hizbullah, 110'u tutuklu, 77'si hükümlü 187 PKK mahkumunun olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 2),
- Son bir ay içerisinde 2 intihar vakasının olduğunu ve birisinin ölümle sonuçlandığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 2)
- Mevcudun kalabalık olması nedeniyle adli koşullarda suça göre bir ayırım yapılamadığını, ancak oda sistemine geçilmesi halinde böyle bir ayırımın yapılabileceğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 2-3),

BATMAN ÖZEL TİP CEZAEVİ MÜDÜRÜ NEVZAT KARA - Efendim, koşullarımız genelde karışık. Aslında hepsinin ayrı ayrı koşunun olması lazım, hem suç itibarıyla hem yaş itibarıyla. İster istemez yapamıyoruz, karışık bulunduruyoruz. Kapasitesinin çok üzerinde.

BATMAN BAŞSAVCISI SADIK BÖLEK - Adli koğuş sayısı az. Hırsızlık, cinayet, çocuk, hükümlü sayı çok kabarık olduğu için bu tür tasnife uygun koğuş sayısı yok. Sadece çocuklara, özellikle yaşı küçük olanlar için ayrılan, onları orada muhafaza eden bir iki koğuş var. Başka da yok.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Peki, bu koşullarınız oda tipine geçtiğiniz zaman böyle bir tasnif yapabilecek misiniz?

BATMAN BAŞSAVCISI SADIK BÖLEK - Tabii, o zaman çok rahatlıkla yapacağız; çünkü, koğuş sayısı arttığı için, çocuk tutuklu bir yere, çocuk hükümlüyü bir yere konabilecek. Irza geçme suçundan sanıklar bir koğuşa konulabilecek. O zaman rahatlama olacak.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Çok var mı çocuk sayısı?

BATMAN ÖZEL TİP CEZAEVİ MÜDÜRÜ NEVZAT KARA - 10 çocuğumuz var.

- Bölgede en çok işlenen adli suçların kaçak elektrik kullanma, cinayet ve evrakta sahtecilik olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 3),

- Cezaevinde 6 tane hücre olduğunu ancak bunların kullanılmadığını, sadece müşahade odası olarak zaman zaman kullanıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 4),
- Adli mahkumların af beklentisi içerisinde olduklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 4),
- Adli tıbbın olmadığını, otopsiye pratisyen hekimlerin baktığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 4),
- PKK'lı mahkumlar arasında pişman olanların olduğunu, oda sistemine geçilmesi halinde bu sayının daha da artacağını (Batman Tutanak 2000, sayfa 4),
- Cumhuriyet Başsavcısı kendilerine ulaşan **“bize somut olarak emniyet müdürlüğünde işkence yapıldı diye bir iddia”** nın olmadığını, Baro Başkanının da aynı düşüncüyü paylaştığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 81),
- Başsavcı, nezarethanelerin Cumhuriyet Savcıları tarafından denetlendiğini, ancak şu ana kadar olumsuz bir durum görülmediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 81),
- Başsavcı, terörle mücadelede gözlem altına alınan çok sayıda tutuklunun savcılık ifadelerinde kendilerine iyi davranıldığını, işkence yapılmadığını söylediklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 81) ifade etmişlerdir.

CUMHURİYET BAŞSAVCISI SADIK BÖLEK- Mutlaka böyle bir savunma getirecekler; ama, bize somut olarak gelen şikayetler varsa gereği yapılır, ama bize somut olarak, emniyet müdürlüğünde işkence yapıldı diye bir iddia yok. Bu konuda kendi avukatlarından da öyle bir talep yok. Ben bu konuda baro başkanıyla da görüşmenizi öneririm. Nezarethaneler cumhuriyet savcılarımız tarafından denetlenmektedir. Görülen olumsuz bir durum şu ana kadar göremedik. Hatta nezarethaneye alınanların kendileriyle de görüşülüyor; ama, onlar o şekilde bir savunma getirebilirler, buna bir diyeceğim yok.

Bize, somut olarak, “işkence yapılıyor” diyen çok çok azdır; çok münferittir. Bunu söyleyeyim.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKİNSÜT- O zaman ne yapılıyor?

CUMHURİYET BAŞSAVCISI SADIK BÖLEK- Soruşturması yapılıyor. Hazırlık soruşturması ve gereği ne ise o yapılmaktadır.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKİNSÜT- Bir sene içinde ne kadar hazırlık soruşturması yapıldı ve gereği yapılmak üzere ne kadar yargıdan, işkence tespit edilmiş şekilde hüküm giyen...

CUMHURİYET BAŞSAVCISI SADIK BÖLEK- Sayı verebilmem için kayıtlara bakmam gerekiyor.

HEYETİMİZİN TESPİTLERİ

► Cezaevinde kapasitesinin çok üzerinde tutuklu ve hükümlü bulunması her türlü koşulu olumsuz etkileyen bir durum olarak tespit edilmiştir. (Batman Tutanak 2000, sayfa 1)

► 1998’ den 2000’e sağlık hizmeti sunumunda herhangi bir değişiklik olmamıştır. 2 yıl önce de doktor Sağlık Ocağından geçici olarak temin ediliyordu, bugün de durum aynı. Doktor kadrosunun en kısa sürede doldurulması bir zorunluluktur.

► Adli tıp konusunda 1998’de gözlemlenen eksiklikler giderilmemiş olup, sorunlar aynı yoğunlukta yaşanmaya devam etmektedir.

► Sağlık ve adli tıp hizmetlerindeki yetersizliği yanında, öğretmen, sosyal çalışmacı, psikolog bulunmaması, infaz memurlarının sayısının yetersizliğini giderici bir gelişme olmaması ise diğer hizmetlerin de verilememesine neden olmaktadır.

1.3. Cezaevi Personelinin Talepleri (2000)

Cezaevi personeli ile yapılan görüşmede;

- Cezaevinde bugüne kadar sağlık taraması yapılmadığı, zaman zaman kendi imkanlarıyla hastaneye gittikleri, bu nedenle cezaevinin sağlık biriminin koşullarının iyileştirilmesi (Batman Tutanak 2000, sayfa 78,79,81),
- Resmi elbiselerini kendi imkanlarıyla aldıkları, yılda bir kez verilmesi gereken elbiselerinin verilmediği, üç yıldır çalışan bir infaz koruma memurunun kendisine sadece bir defa elbise verildiği (Batman Tutanak 2000, sayfa 79),
- Personelin rotasyona tabi tutulması, her türlü baskı ve tehditten arındırılması (Batman Tutanak 2000, sayfa 79),
- Adli tazminatlarının verilmediği, bir defa verilmiş olanın da taksit taksit geri alındığı (Batman Tutanak 2000, sayfa 79),
- Ev kiraladıklarında kendilerine *“kimin evini kiralamın?”* diye sorulduğu, ev sahibinin mahkumlardan birisinin akrabası çıkması halinde töhmet altında bırakıldıkları (Batman Tutanak 2000, sayfa 79),
- 60 personelin tek bir servis aracı olduğu (Peugeot), bunun yetersiz olduğu, arızalanması halinde tamir parasının kendilerinden alındığı (Batman Tutanak 2000, sayfa 80),
- Bayan personel sayısının yetersiz olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 80),
- Suların temiz olmadığı, özellikle yazın yaygın tifo vakalarının görüldüğü (Batman Tutanak 2000, sayfa 80),
- Hiçbir cezaevinde hafta içi 5 gün görüş olmadığı, Batman Cezaevinde ise olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 80),
- Kazan dairesinde sağlıksız koşullarda çalıştığını ve hasta olduğunu söyleyen bir görevli göğüs filmi çekrtmek istediğinde kendisine *“Hastanede ne işin var, çakı gibi adamsın”* denilerek fırça atıldığı (Batman Tutanak 2000, sayfa 81) ifade edilmiştir.

HEYETİMİZİN TESPİTİ

» Heyetimiz tarafından infaz memurlarının talepleri arasında bilinçli bir hizmet yürütebilmek için eğitim isteklerinin ve özellikle insan hakları konusu başta olmak üzere değişik konularda bilgi ve deneyim elde etmek üzere taleplerinin olmadığı saptanmıştır.

B. KOĞUŞLARDA YAPILAN GÖRÜŞMELER

1. ADLİ KOĞUŞLARDAKİ MAHKUMLAR İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1.1. 1998 Yılında

» 1998 yılında adli ve terör koğuşlarında yapılan görüşmelerde istisnasız yaygın işkence yapıldığına ait anlatımlar mevcuttur (Batman Tutanak 1998, sayfa 9-19, 22-26, 28-29)

(...) Koğuşu

Koğuştaki hükümlüler tarafından Heyetimize :

- 38 kişi bulunan koğuşta hemen herkesin hükümlü olduğu (Batman Tutanak 1998, sayfa 24-25),
- Soy ismi tutmayan ziyaretçileri ile görüşmelerinde sorun olduğu, yakınlarının içeri alınmadığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 23, 27),
- Yemeklerin iyi çıkmadığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 23),
- Af isteklerinin olduğu (Batman Tutanak 1998, sayfa 23),
- Genelde cezaevinde kötü muamelelerinin olmadığı, hücre cezasının pek uygulanmadığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 23),
- Ancak cezaevine gelmeden önce ön hazırlık aşamasında hepsinin istinasız işkence görmüş olduğu (Batman Tutanak 1998, sayfa 23),

SEYYİT HAŞİM HAŞİMİ (Diyarbakır) - Burada ben bir şey sorayım. İlk gözaltına alındığınız vakit, hangi birim olursa olsun, kötü muamele görmeyen tek bir kişi var mıdır?

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Buna katılıyor musunuz?

(Mahkumlardan "Hepimiz gördük" sesleri)

- Bir hükümlünün işkence gördüğüne dair 5 uzman doktor tarafından verilmiş raporu olduğu ve davasının 1996 yılından beri Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde devam ettiği (Batman Tutanak 1998, sayfa 23),
- Bu hükümlünün Diyarbakır'da yakalandığında Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şubede 8 gün (1998 Ocak) çıplak soyularak Filistin askısı, soğuk su, değneklerle dayak, testisleri sıkma işkenceleri gördüğü, sol testisinin, sol ayağının, sol kolunun sakat kaldığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 23-24),
- Koğuştakilerin hepsinin konuşmaktan korktuğu ve çok çekinerek konuştukları (Batman Tutanak 1998, sayfa 24),

- Yine bir başka hükümlünün Diyarbakır'da (1997 Ocak) işkence gördüğü, 1997 Ocak sonu Batman'da da işkence gördüğü, her tarafında cop izleri olduğu ve rapor aldığı, halen de mahkemesinin DGM'de devam ettiği (Batman Tutanak 1998, sayfa 24-25),
- Bir diğer tutuklunun İstanbul Gayrettepe'de yapılan sorgusunda "*Sol yumurtalığının zarar gördüğü* ", dişlerinin kırıldığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 26),
- Batman Kaçakçılık Şubesinde (1996 Ocak) silah kaçakçılığı suçlaması ile sorgulanan bir hükümlünün işbirlikçilerine ait bilgi vermesi için işkence ve baskı gördüğü (Batman Tutanak 1998, sayfa 28),
- Elazığ Cezaevinden sevk gelen bir hükümlü tarafından Elazığ Cezaevinde işkencenin çok uygulandığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 30),
- İnfazlarının yanmasından dolayı çok zarar gördükleri (Batman Tutanak 1998, sayfa 25),
- Cezaevinde yapılan diş tedavilerinde yeni diş yapılması için para istendiği, bir hükümlüden doktorun 20 milyon TL. istediği, ancak hükümlünün 3 milyon TL. verebildiği, kalanında kendisinden her görüşte istendiği (Batman Tutanak 1998, sayfa 26),
- Sevklerin bildirilmesinde, Bakanlıktan gelen genelgelerin ilanında, Adalet Bakanı Şevket Kazan zamanında koşullarda kuş beslenebildiğini, Sivas'ta, Elazığ'da kuş beslemenin halen serbest olduğu, ancak burada olmadığı, yönetimlerin aynı genelgeler ile farklı uygulamalar yaptıkları (Batman Tutanak 1998, sayfa 27),
- Birkaç hükümlünün cezaevinde de koşullarda uyuşturucu kullandıkları ve uyuşturucuya cezaevinde alışmış oldukları (Batman Tutanak 1998, sayfa 29) ifade edilmiştir.

1.2. 2000 Yılında

- 2000 yılında adli ve terör koşullarında yapılan görüşmelerde son günlere kadar elektrik verme (Batman Tutanak 2000, sayfa 6, 7, 8, 9, 24, 26, 27, 32, 33, 34, 36, 39, 48, 52, 53, 54, 55, 60, 72, 73, 74), soğuk su tutma (Batman Tutanak 2000, sayfa 7, 8, 9, 32, 34, 39, 54, 55, 56, 57, 65, 72, 73, 74) kısırlaştırma tehditi (Batman Tutanak 2000, sayfa 7, 61, 75) ve ailenin diğer üyelerine işkence tehdidinin yapıldığından (Batman Tutanak 2000, sayfa, 25, 26, 31, 32, 33, 36, 37, 52) şikayet etmişlerdir.

(...) Koşuşu

Koşuşta bulunan hükümlü ve tutuklular heyetimize;

- Cinsel organına elektrik verildiğini iddia eden bir tutuklunun polislerin kendisine "*ya seni erkeklikten düşürecekiz, ya kabul edeceksin veyahut bizimle çalışacaksın*" dediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 7),

- Bir tutuklu Emniyet Müdürlüğünde çınlıplak soyulup bir banka yatırıldığını, ellerinden ve ayaklarından banka bağlandığını ve küçük parmağı ile cinsel organına elektrik verildiğini, uzun süre elektrikte kaldığını ve bu sırada üzerine bidonlarla su döküldüğünü (Batman Tutanak 2000, sayfa 7),
- Birçok mahkuma Batman Emniyet Müdürlüğünün alt katında kendilerine elektrik verildiğini ve üzerlerine su döküldüğünü (Batman Tutanak 2000, sayfa 8, 9),
- Avukat yanında ifade vermeye çekindiklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 10),
- Doktordan sorguda gördükleri işkence ile ilgili rapor almakta zorlandıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 11),
- Yemeklerin iyi olmadığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 14),
- Devlet Hastanesine sevklerde gecikme olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 14),
- Yarı açık cezaevini hakedenlerin gidebilmek için çok uğraşmaları gerektiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 15),
- Mahkumlar arasında af beklentisi olduğunu ve yasa Cumhurbaşkanı tarafında veto edilmeseydi koğuşun yarısından fazlasının çıkacak olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 6, 12), af istediklerini ifade etmişlerdir. (Batman Tutanak 2000, sayfa 12)

(...) Koğuşu

Koğuşta bulunan hükümlü ve tutuklular Heyetimize;

- Devlet Hastanesinde bazı filmlerin çekilmediğini ve filimleri çekirmek için özel hastaneye gönderildiklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 16),
- Sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamadıklarını, özel hastaneye sevk edildiklerini, oradan da parası olanın yararlanabildiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 16),

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Mesela neler, somut olarak söyleyebilir misin; mesela sağlık yönünden gittiğiniz zaman muayenenizi olabiliyor musunuz?

HÜKÜMLÜ 18 - Genel olarak öyledir. Şimdilik biraz daha iyidir. Yalnız, mesela Devlet Hastanesine gittiğimiz zaman, orada diyelim mi bir endoskopi lazım oldu, mide için bir film çekilecek. Orada doktor diyor ki "ben burada çekemem, Şifa Hastanesine göndereceğim." Orada, adam, senin paran varsa yaparsın, yoksa yapamazsın.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Peki neden Şifa; öyle özel hastaneye göndermek oluyor muymuş? Diyarbakır'a gönderir.

HÜKÜMLÜ 18 - Devletin hastanesinde yokmuş. Diyarbakır'a gönderdiği zaman da Adalet Bakanlığına yazı yazılıyor, oradan da okeyli gelir mi gelmez mi diye buradaki idarenin yazacağı şeye bağlıdır bu. Tabii, bu konu biraz daha ciddi. Bir arkadaşımız geçenlerde rahatsızlandı. Biz onu Şifa Hastanesine götürdük, orada tomografisi çekildi, yaklaşık 40 milyon civarında bir para tuttu. Burada mahkûmlar kendi aralarında toplayıp verdiler. O tür şeyleri yaşıyoruz. Mesela, ben şu anda gözümden rahatsızım; bu rahatsızlık burada başladı. Doktora gittim, beni Diyarbakır'a havale etme gereği duydu. Laletayın bize böyle uydurdu, gözlük verdi. Camlarla karar verdi. Dedim, bu biraz daha güzel. Bu tür sıkıntılarımız var.

- Komisyonun 1998 yılındaki incelemelerinde konuşan bazı mahkumların daha sonra sürgüne gönderildiklerini, bu nedenle temkinli konuştuklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 16),
- Yemeklerin yenilmediğini, çoğunlukla çöpe döküldüğünü (Batman Tutanak 2000, sayfa 17),
- Dışarıdan ailelerinin getirdiği yemeklerinde içeri sokulmadığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 17)
- Batman'ın çok sıcak olması nedeniyle vantilatöre ihtiyaçlarının olduğunu, enerji tasarrufu gerekçesiyle isteklerinin tam karşılanmadığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 17),
- Cezaevine girişte müdürler ve gardiyanlar tarafından meydan dayağı atıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 18),
- İşkence yapılırken mehter marşı çalındığı (Batman Tutanak 2000, sayfa, 27),
- Güneydoğu'da yargının kesinlikle bağımsız olmadığını iddia eden bir mahkumun **"Bugün savcısı olsun, hakimi olsun, polisi olsun kendi şahsi şeyleri gibi hareket ediyorlar. Batman'da bir zengin cinayet de işlese, parası varsa hayatta cezaevine girmez"** kanısında olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 28-29),
- Kötü muamele ve işkence sırasında aynı muamelenin yakınlarına da uygulanacağı yönünde şantaj yapıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 25),

HÜKÜMLÜ 25 - Artı, ailemizi dahi şantaj olarak bize kullanıyorlar. Getirin şöyle yaparız; sinkaf filan, anlarsınız artık. Yani, açık konuşmaya gerek yok. 6 gün boyunca bana işkence uyguladılar ve ben doktora da çıktım.

HÜKÜMLÜ 18 - Şu anda arkadaşımız koğuşundadır. Belki oraya gittiniz. İki tane faili meçhul cinayetten geldi. Yemin billah ediyor. Ben şuna kanaat getirdim ki, suçu işleyen adam burada, eğer suçu işlememişse de işlemişse de zaten söylüyor. En güzel mahkeme de zaten burada delilleriyle ortaya çıkıyor. Ben buna şahit oldum. Adam söylüyor; ben şunu yapmadım, şunu yaptım, bana yaptırıyorlar veya ben yapmıştım da bana yaptıramadılar diye burada itiraf edebiliyor. Adam yemin billah ediyor, diyor ki "ben yapmadım." Bütün işkencelere rağmen adama şey yapmadılar; çünkü, daha önce de gördüğü için. Bu sefer ne yapıyorlar biliyor musunuz, çok acı bir şey gerçekten Hanımını ve genç kızını alıyorlar, diyorlar "bak, senin gözünün önünde soyarız biz bunları." "Aman sakın öyle bir şey yapma, kabul ettim." Adam geldi, burada kabul ettirdiler. Mecbur kaldı. Ondan sonra, adam bir yıldır yargılanıyor, bir yıl sonra iki tane olaydan beraat etti. Bir hafta oldu. İşte böyle olaylarla biz karşı karşıya kalıyoruz. Burada yaşamak çok zordur. Biz, şimdi cezaevine düşmüşüz, biraz da rahatlamışız burada. Korkmadan konuşuyoruz.

- Batman il temsilcilerinden bazılarının sorunlarına ilgisiz kaldığını, 15.000 mark karşılığında kadrolu işçi işleri yaptıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 29),
- Kendi kimlikleri ile Türkiye'nin Batı bölgelerinden olanların kimliklerinin farklı olduğunu, kendilerinin nüfus kağıtlarında kırmızı kaşe olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 29-35, 59),
- Batıda bile sadece Doğuluya işkence yapıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 29) ifade etmişlerdir.

(...) Koşuşu

Koşuşta bulunan hükümlü ve tutuklular Heyetimize;

- Hastalığı nedeniyle hücreye verildiği söylenen **10 yaşındaki bir çocuğun** hücrede kendisini astığını, çocuğa tecavüz edildiği şeklinde bir söylenti duyduklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 29), aynı konuda başka bir mahkumun Af Yasasının Cumhurbaşkanı tarafından veto edilmesi üzerine bunalıma girip intihar ettiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 31) ifade etmişlerdir.
- Bir mahkum Merkez Karakolunda iki gün boyunca çıplak şekilde elektrik ve suyla işkenceye tabi tutulduğunu, çocukları ve hanımının getirilip onlara da işkence yapıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 31),
- Bir mahkum narkotikte görevli polislerin kendisine ispiyonculuk teklif ettiğini ve bunun karşılığında **“senin içeceğini karşılayalım”** dediklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 35)
- Bir mahkumun eşi, annesi, babası, kardeşleri, yengesi, amcası dahil aileden 21 kişinin 8 gün işkencede kaldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 36) ifade etmişlerdir.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Ne kadar zamandır çok haksızlık gördüm diyorsun?

HÜKÜMLÜ 55 - 1985'ten beri ben hiçbir iyiliğini görmüyorum, hep kötülük.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Ne işin vardı?

HÜKÜMLÜ 55 - Biz çiftçiyiz. Çiftçi meselesinde, yani bizim ekonomi meselesi burada düşük. İnsan bilerek kızkardeşini öldürür mü; öldürmez değil mi. Bir pislik yüzünden sinirlendim, kendimi kaybettim. Şimdi, bana 12,5 sene ceza vermiş. Bir kaza yüzünden. Eğer benim devlette adamım yoksa, param yoksa yanarız. Ben, o devletten nerede memnun olayım; bu bir.

İkincisi de, mesela bizi tuttuğu zaman sadece 21 insan 8 gün işkencede kaldık; eşimi, anamı, yengemi, amcamı, babalar, kardeşler, ailede soyu tutan bütün hepsi. Ben iki çocuk babasıyım; biri 2 yaşında, birisi de 6-7 aylık. Onların acısından geldim, kendi üzerime kabul ettim.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Nerede, ne yaptılar?

HÜKÜMLÜ 55 - Burada Emniyet Müdürlüğünde, yeni binada.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Hangi tarih?

- Yakınları ile görüşmelerinde engellerle karşılaştıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 30-31),
- Sorguda verdikleri ifadelerini değiştirmemeleri yönünde tehdit edildiklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 33),

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Tarih nedir?

HÜKÜMLÜ 44- “.....” 2000 tarihi. Dördüncü katta idi. Gözüm kapalıydı ama görüyordum. Beni çırılçıplak yere yattırdılar. 10 kişi üzerime geldiler. Birileri ellerimi, birileri de ayaklarımı bağladılar. Jopla ayaklarıma vurdular. Beni aşağı bodruma götürdüler. Sağ taraftaki odaya koyup orada da işkence yaptılar.

Benim hanımı da getirdiler, benim gözümü açtılar, hanımı çırılçıplak ettiler, ondan sonra onun gözünü açtılar, beni çırılçıplak ettiler.

Sonra bizi tehdit ettiler, “ifadelerini değiştirirsen seni öldürecekiz” dediler. Biz de daha önce işkenceye girmedik için bilmiyorduk. Sonra savcılığa geldik. Bizi arabada gene tehdit ettiler. 5-6 aydır burada yatıyoruz. Perişan olduk.

- Sorgu mekanları dışında, araziye götürüp işkence yapıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 34),

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT- Aranızda, Batman dışında sorgulanan var mı?

HÜKÜMLÜ 43 - Esertepe'nin arkasına çıkarttılar. Orada çevik kuvvetliler geldi, köpekli falan. Arabaya koydular, yatırdılar. Birisi saçımı tuttu, birisi nefesime, karına bastı, biri de kafama torba koydular, Esertepe'nin arkasına getirdiler. Orada "konuşacaksın, seni buradan atacağız" dediler. Tepeden atacaklar.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT- Nato'nun karşısı denilen yer mi?

HÜKÜMLÜ 43 - Evet.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT- Buradaki 51 kişinin hepsine soruyorum; poliste veya jandarmada "kötü muamele görmedik" diyen kaç kişi var, ellerini kaldırsın. (El kaldıranlar sayıldı)
7 kişi.

(...) Koğuşu

Görüşülen hükümlü ve tutuklular Heyetimize;

- Bir mahkumun intihar eden eşi hakkında adli tıbbın intihar olarak verdiği ilk raporun karşı tarafın itirazı ile bozdurulduğunu, maktulün mezarının açılmasının ardından yapılan ikinci otopside aleyhte rapor verildiği (Batman Tutanak 2000, sayfa 38),

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Kötü muamele görmeyen başka var mı?

HÜKÜMLÜ 59 - Ben varım. Ben de Kozluk'ta yakalandım. Benim eşim intihar etmiş; doktor raporu yanlış. "Arkadan vuruldu" diye rapor tutmuş. 16 nüfus daha 40 günü doldurmayan bir çocuk dahi gözlem altına alınmıştır. Bakım ki 16 nüfus orada çok zor durumda kaldı; kendim geldim karakola, ben üstlendim. Raporu vermemişler. Ben mahkemeye gittim; eşim intihar etmiş dedim. Orada hakim bey "oğlum, eşinin üzerindeki elbiseyi adli tıba göndereceğiz; orada kurşun önden mi geldi veyahut da arkadan mı geldi, yakından mı, uzaktan mı bakılacak." Tamam dedim. Elbisesini adli tıba göndermişler. Adli tıp da intihar ettiğini tespit ediyor. "Önden silahı dayamış kendine" diyor. Daha sonra, mezar açılıyor, cenazeyi gönderiyorlar. İkinci raporda, karşı taraf para vererek benim aleyhime yaptı. O rapor gelir gelmez ben ceza aldım. 3 sene 3 aydır ben suçsuz yere yatıyorum, mağdurum. İnsan hakları tarafından doktorların gerekse kaza gerekse aynı kemik incelensin. Eğer dediğim doğru çıkmazsa, benim bu ceza azdır, bunun üç misli cezaya razıyım.

- Cinayet suçundan tutuklananların suçlarını kabul ettiklerini ve genelde kötü muamele görmediklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 38-39),
- Bir mahkum cezaevinde bulunduğu sırada işlenen bir suç nedeniyle suçlandığını anlatmıştı (Batman Tutanak 2000, sayfa 39).

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Açık olalım, hiç korkmayın. İsimleri katiyetle saklı tutuyoruz. Onun için, Türkiye'deki belli durumları da biliyoruz, Batman'ı da biliyoruz. Genellikle bu tür olaylarla biz cezaevlerinde çok karşılaşıyoruz; işçi koğuşu diye adlandırılan koğuşlarda daha sessiz olunur böyle. Ama, açık olun.

HÜKÜMLÜ 62 - Ben 1997'den beri cezaevinde hükümlü bulunmaktayım. Bundan 3,5-4 ay önce Gaziantep 1 inci Ağır Ceza Mahkemesinde aleyhimde 1998'in 10 uncu ayın 28'inde silahlı gasp dolayısıyla 18,5 yıl hakkımda ceza isteniyor. Ben ise 1997'den beri içerideyim. Olay, 1998'in 10 uncu ayın 28'inde işlenmiş. Mahkeme heyeti suçu benim işlediğime kanaat getiriyor. Bense o tarihte içerideyim. Mahkemeye de çıktım; mahkeme heyeti de sordu. Efendim, ben o tarihte içerideydim dediğim halde "hayır, suçu sen yapmışsın; mahkemede kayıt olan belgelere göre sen orada yakalanmışsın, parmak izin alınmış, fotoğrafın çekilmiş."

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Peki, cezaevinde olduğuna dair cezaevinden resmi bilgiler gitmedi mi?

HÜKÜMLÜ 62 - Gitti efendim; yine hakkımda 18,5 yıl hapis istemiyle ceza isteniyor. Ben şayet dışarıda olmuş olsaydım bile, belki ceza yine tasdik olup gönderilirdi.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Gaziantep'te 1 inci Ağır Cezada yargılanmanın dışında başka bir suçtan ya da başka bir yerde de yargılanıyor musun?

HÜKÜMLÜ 62 - Bir dosyam var, o Yargıtaydadır. Zaten o sahte kimlikten.

- Cezaevinde yapılan el sanatı ürünlerinin satılmasında zorluk oluşunu, geçen yıl bir sergi açıldığını ancak bu yıl henüz bir gelişme olmadığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 41) ifade etmişlerdir.

HEYETİMİZİN TESPİTLERİ

- » 2000 yılında da olmak üzere cezaevine gelmeden önce hazırlık soruşturması aşamasında yaygın işkence olduğu kanaati Heyetimizde oluşmuştur.
- » 1998 yılında adli ve terör koğuşlarında yapılan görüşmelerde istisnasız yaygın işkence yapıldığına ait anlatımlar mevcuttur (Batman Tutanak 1998, sayfa 2, 10-26, 28,29).
- 2000 yılında adli ve terör koğuşlarında yapılan görüşmelerde son günlere kadar elektrik verme (Batman Tutanak 2000, sayfa 6, 7, 8, 9, 24, 26, 27, 32, 33, 34, 36, 39, 48, 52, 53, 54, 55, 60, 72, 73, 74), soğuk su tutma (Batman Tutanak 2000, sayfa 7, 8, 9, 32, 34, 39, 54, 55, 56, 57, 65, 72, 73, 74) kısırlaştırma tehdidi (Batman Tutanak 2000, sayfa 7, 61, 75) ve ailenin diğer üyelerine işkence tehdidinin yapıldığından (Batman Tutanak 2000, sayfa, 25, 26, 31, 32, 33, 36, 37, 52) şikayet etmişlerdir.
- » Genelde Cezaevinde kötü muamelenin olmadığı, hücre cezasının uygulanmadığı saptanmıştır.
- » Davalısının infaz koruma memurları arasında akrabası olduğundan cezaevinde dayak yediğini iddia eden bir tutuklunun iki omuz altında morluklar, burun üstünde sıyrık, elmacık kemiklerinin üstünde sıyrıklar, dudağında patlama ve gözaltlarında morluklar olduğu tespit edilmiştir (Batman Tutanak 2000, sayfa 18).
- » Bazı koğuşlarda kendilerinin Kürt kökenli olmalarından dolayı nüfus cüzdanlarının arkasındaki damganın kırmızı renkte vurularak ayırım yapıldığı belirtilmiştir. Ancak Heyetimiz konuyu hemen araştırmış ve bu konunun hiçbir biçimde doğru olmadığını, Türkiye'deki farklı illerden farklı kökenlerden gelen kişilerde ayırım yapılmaksızın kırmızı, siyah, mavi renklerin kullanılabilirdiğini saptamıştır. Tabii burada önemli olan, böyle ufak bir noktada takılınarak şüphe ve güvensizlik duymaktır. Konuya bu açıdan bakılarak nedenleri araştırılmalıdır.
- » Poliste ve jandarmada kötü muamele görmeyenler el kaldırsın denildiğinde 51 kişiden sadece 7'sinin el kaldırdığı (Batman Tutanak 2000, sayfa 34) tespit edilmiştir.
- » Değişik nedenlere bağlı olsa da Batman'da uyuşturucu kullanımının yaygınlaşmış olduğu anlaşılmıştır. Güvenlik güçlerinin ve eğitim kurumlarının bu konuda daha bilinçli ve eğitici yaklaşımlar ortaya koymaları bir zorunluluk haline gelmiştir.

1.3 X Elemanı Kullanılması ve Narkotik Suçlar

Adli koğuşlardaki hükümlü ve tutuklularla yapılan görüşmelerde X elemanı kullanılması konusunda yaygın şüpheler ve yanlışlık iddiaları mevcuttur.

- Narkotik şubesinin X elemanları kullandığı (Batman Tutanak 2000, sayfa 12, 13, 14, 19, 20, 21, 22, 28, 31, 32, 33, 35, 36), X elemanının uyuşturucu ticareti için kendileri ile temasa geçtiğini, zaman zaman yüklü miktarda para teklif edilerek uyuşturucu için teşvik ettiğini, daha önce hiçbir sabıkası olmayan bir mahkumun sırf bu yüzden uyuşturucu işine bulaştığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 20),
- İş imkanı olmamasının, tütün ve pamuğun para etmemesinin ve özellikle *"yüzde bilmem kaç PKK'ya gidiyor"* diye ekimine kota sistemi getirilmesinin esrar suçunu arttırdığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 32), çiftçiye esrar yetiştirmeye yönelttiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 21),
- Narkotikte çalışan polislerin birçoğunun özel arabaları aransa esrar ve eroin bulunacağını (Batman Tutanak 2000, sayfa 13),
- 10 senedir esrar kullanan bir mahkum, esrarı sürekli X elemanlarından aldıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 21),
- X elemanlarının teşviki sonucu Batman'daki genç nüfusun yüzde 50'sinin esrar bağımlısı haline geldiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 21),
- Esrar yakalatan X elemanlarına görevlilerin para ödülü yerine zaman zaman esrar veya eroin verdiğini, onların da bu uyuşturucuyu piyasada sattıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 21),
- Yakalanan uyuşturucunun hiçbir zaman tamamının imha edilmediğini, bazen de örneğin 10 kilo yakalanmışsa *"cezan daha az olur"* teklifiyle miktarın 5 kilo yazıldığı, kalanın da X elemanları aracılığıyla piyasaya sürüldüğünü (Batman Tutanak 2000, sayfa 22),
- Daha önce züccaciye dükkanı olan bir X elemanın iki yıl içerisinde fabrikatör olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 22),
- 1990 yılından önce Batman'a hiç kimsenin gelmek istemediğini, şimdi ise polislerin çoğunun gitmek istemediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 23),
- Bir mahkumun işkence altında alınan ifadesini reddettiğinde savcının kendisine *"Ben şimdi seni üç beş gün daha göndersem, sana bir ek gün alsam anlarsın işkence nedir"* dediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 24),
- Koğuştaki mahkumların hiç birisinin sorgusunda savcının olmadığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 24),

• Mahkumların birçoğu “darp cebir raporu” için doktora götürüldüklerinde polisin de yanlarında olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 25),

• Son zamanlarda Emniyette değil, Batı Raman dağında NATO denilen yerde, Batman Çayı üzerindeki köprünün ilerisinde Yeniköy (Kelpiço) isimli korucu köyünde ve Soğuksu Çayında (Batman Tutanak 2000, sayfa 25-26) sorgulamanın ve işkencenin yapıldığını, Savcının da bu konuyu bildiğini ifade etmişlerdir.

HÜKÜMLÜ 25 - Doktor dahi işkenceden geçiyor Batman'da. İsterse işkence gördü desin bakayım. Batman'da üç bölge var. Şu anda da bütün işkenceyi Emniyet Müdürlüğünde yapmıyorlar; üç bölgede yapıyorlar.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKINSÜT - Nerede yapıyorlar?

HÜKÜMLÜ 25 - Batı Raman Dağında yapıyorlar, NATO diye bir yer var, orada yapıyorlar.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKINSÜT - Batı Raman Dağı mı, karakol mu orası?

HÜKÜMLÜ 25 - Hayır, karakol değil, açık alan.

HÜKÜMLÜ 18 - Dün gelen bir arkadaşımız bana anlattı; aynı şekilde dedi. Hatta, bugün bizim koğuştan ayrıldı çocuk. Geldiği zaman ayakları çamur içindeydi. Karakoldan geliyor. Dedim ne olmuş, sen nereden geliyorsun?

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKINSÜT - Neydi adı onun?

HÜKÜMLÜ 18 - “.....”. Siz, bu kadar üstüne gidiyorsunuz ki, demek ki artık delilleri yok etmeye çalışıyorlar veya da orada yapamıyorlar, bu sefer dereye çıkıyorlar. “Benim gözlerim kapalı, bir suyun içerisine sürüklediler ve suyun sesi geliyordu, ben nehrin kenarında olduğumu bildim. Benim ağzıma silahı dayadı; ya itiraf edeceksin, diyeceksin ben bu adamdan aldım ya seni burada gebertirim dedi” dedi. Ben buna şahit oldum; kendim görmedim, ama şahit oldum.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKINSÜT - Bu suyun kenarı dediğiniz yer Batı Raman dediğiniz yer mi?

HÜKÜMLÜ 25 - Batı Raman, artı Batman çayı var. Diyarbakır yolu oldu; orada köprü var, köprünün ilerisinde korucuların köyü var; bizzat oraya götürüyor; Kelpiço diye bir yer. Ben Türkçe ismini bilmiyorum.

HÜKÜMLÜ 18 - Yeniköy.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKINSÜT - NATO dediniz, NATO neresi?

HÜKÜMLÜ 25 - NATO, Esentepe'nin sağ tarafında kalıyor ve askerî mevziler de orada kazılıdır. Şimdi, çıkarken oraya gidin ya da birkaç gün bu saydığım noktalarda pusu kurun, bakın kaç kişi geliyor oraya; ne kadar şiddet uyguluyor halkın üzerinde?

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKINSÜT - Yani, açık arazi mi?

HÜKÜMLÜ 25 - Açık arazide dahi yapıyor artık; çünkü, son zamanlarda bazı insan hakları üstüne yürüyor.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKINSÜT - Bu NATO dediğiniz açık arazi mi?

HÜKÜMLÜ 18 - Açık arazidir, kimse yoktur orada zaten.

HÜKÜMLÜ 25 - “.....” 1997. Ayın 5'ine kadar bu devam etti. Bu araziler de devam etti, NATO'da devam etti. Bu söylediğim yer kırsaldır. Şarjör boşalttılar, ama en sonunda kabul ettim. Ama, o suçu etmedim.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKINSÜT - Ne suçun senin?

HÜKÜMLÜ 25 - Size sonra söyleyeceğim. Başka suçu kabul ettim. Ben gittiğimde -çok affedersiniz, temsili bile ayıptır- ayağının masanın üstüne atıyor; bana diyor “aynasızlar sana işkence yaptı mı?” Aynasız dediği kişi de polis.

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKINSÜT - Kim diyor bunu?

HÜKÜMLÜ 25 - Savcı. Benim savcım bunu söylüyorsa ben niye kabul etmeyeyim; ben ölümü bile kabul edeceğim tabii. Aynasızlar yakamdan tutmuş, konuşmıyorum.

2. TERÖR KOĞUŞLARINDAKİ MAHKUMLAR İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

2.1. 1998 Yılında

(...) Koğuşu

Koğuşta bulunan tutuklu ve hükümlülerle yapılan görüşmelerde;

- Cezaevleri yönetimlerinin genelgeleri farklı uyguladıkları (Batman Tutanak 1998, sayfa 7),
- Ön hazırlık soruşturmasında uzun süre pişmanlık yasası dayatıldığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 9),
- Cezaevine girişte jandarma tarafından gerek itirafçılıkla ilgili gerekse aile baskılarına dayalı psikolojik yönde dayatmalar yapıldığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 7-8),
- 1996'da Diyarbakır Cezaevinde "vahşet" yaşandığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 8),
- Sağlıkla ilgili muayene için gelen pratisyên hekimlerin mesleki yönden yeterli olmadıkları (Batman Tutanak 1998, sayfa 8),
- Aramalarda son 1-2 tanesinde düzelme olduğu (Batman Tutanak 1998, sayfa 8),
- Yasal yayın olan gazete ve dergilerin aramalarda toplatıldığı ve düzenli alamadıkları (Batman Tutanak 1998, sayfa 8),
- Diğer koğuşlarda tutukluluk süresi 7 yıl olanların bulunduğu, kendi aralarında ise en uzun tutukluluk süresinin 4,5 yıl olduğu (Batman Tutanak 1998, sayfa 8),
- Diyarbakır Cezaevi ile karşılaştırıldığında, duruşmalara giderken Batman Cezaevinde daha kötü davranıldığı, iki elleri kelepçeli gittikleri, saatlerce ring araçlarında bekletildikleri (Batman Tutanak 1998, sayfa 8-9),
- DGM'de yargılanmalarının politik olduğu, kimliklerinin Kürt olmasının yettiği, Tüm arkadaşların yaklaşık 10-20 gün civarında sorguda kaldıkları (Batman Tutanak 1998, sayfa 9),
- Duruşmaya giderken çok kötü muamele, hatta işkence gördüklerini, bu durumun Cumhuriyet Başsavcılığına şikayetle bildirildiği (Batman Tutanak 1998, sayfa 8-9),
- Emniyet Müdürlüğü işkence odasının Müdürlüğün alt katında küçük hücrelerden sonra geldiğini, duvarlarının yumuşak siyah kaplı olduğu, taban zemininde 2 adet delik olduğunu, deliklerde vidalı demirlerin bulunduğunu, askının oraya vidalandığını, kürsü gibi bir yerde büyük masa bulunduğunu, kablolarla elektriğin oradan manyetoyu çevirmeyle verildiği, kapı önündeki mazgallardan suyun gidebileceği yer bulunduğunu, ayrıca yan tarafta su pompasının da bulunduğunu (Batman Tutanak 1998, sayfa 10-11),

BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Neydi adın?
TUTUKLU 5 - Adım ".....".
İşkence odası merdivenlerden aşağı inerken, ana emniyet binasında, dört küçük hücreden sonra ifade alınan odanın tam karşısında deri ve süngerle izole edilmiş bir odadır. Başında büyük bir masa var, yerde iki tane delik var, bu deliklerde vidalı demirler var, bu askı aracını orada vidalıyorlar.
BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Halının altında mı?
TUTUKLU 5 - Hayır betonun üzerinde..
BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Üstünde halifleks var mı?
TUTUKLU 5 - Yok, sadece..
- Heyet gidiyor, orayı kapatmak için halifleksleri serebilirler. Seyyardır, kaldırılabilir.
BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Ne onlar, delik mi var?
TUTUKLU 5 - Evet, iki tane vidalardan yapılmış delikler var, bu bizi sorguya aldıklarında işkenceye aldıklarında demir çubuklar getirip oraya vidalanıyor ve askıya alınıyor, burada elektrik manyetoyla veriliyor. Bunun diğer bölümünde, hemen bitişiğinde çayhane halinde bir tane oda var, bu odada ise su dinamosu var, burada tazyikli su kullanılmasını yapıyorlar ve hemen kapının önünde..
BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Bu emniyette değil mi jandarma da değil?
TUTUKLU 5 - Emniyet binasındaki işkence odası bu; 12 tane küçük tek hücrelerden bulunuyor, bir tane de büyük hücre bulunuyor.
BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Alt katta mı?
TUTUKLU 5 - Girişin alt katındaki bodrum katında bir tane büyük hücre 12 tane de küçük tek hücrelikler var, iki tane ifade alma yeri bir tane de sorgu odası; sorgu odası işte izole edilmiş, seslerin dışarı çıkmaması için.
BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Orada sen geçirdin mi, işkence yaptılar mı? Ne yapıyorlar?
TUTUKLU 5 - Evet. Askıya alındım..
BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Kurulan şeylerin üzerinde mi?..
TUTUKLU 5 - İki türlü askı işkencesi var, biri elleri arkadan bağlayıp çubuğu geçirerek, Filistin askısı, biri de "Ters" dedikleri eller kürek sapıyla boruya bağlanıyor, böyle havaya alınıp hem cinsel organından hem de meme uçlarından ve parmak uçlarından elektriğin bağlanmasıyla elektrik veriliyor.
BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Kabloları açık ucla mı bağlıyorlar?
TUTUKLU 5 - Kabloları açıktır. Manyetoyu çevirmeye veriliyor, bir ikincisi de şöyle bir bank var orada, o banka sırtüstü çıplak vaziyette yatırılıyor, orada battaniye parçaları var, onlarla elinde kablo izi kalmaması için battaniyeyle sarılıyor, ondan sonra, oradan su verilip elektrik verme işlemi yapılıyor. İşkence türleri daha çok bunlardır. Yan odada dolaba koyma şeyi var.
BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Nasıl yapıyorlar onu?
TUTUKLU 5 - Tabutluk dedikleri küçük bir odaya hiçbir şeye dayanmadan sana orada hem psikolojik olarak hem de fiziki olarak işkence yapıyorlar. İşkence o emniyet binasının altındaki katta yapılıyor.
BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Kaç gün kaldın?
TUTUKLU 5 - Ben, 9 gün kaldım işkencede.
BAŞKAN DR. SEMA PIŞKİNSÜT- Bir tarih verebilir misin?
TUTUKLU 5 - 1998 'ünde yakalandım, 9 gün işkencede kaldıktan sonra mahkemeye çıkarıldım.
- Ne zaman mahkemeye çıkarıldın?

- Emniyetin alt katında tarif edilen mekanda 28 çeşit işkence yapıldığını, bunlar arasında Filistin askısı, ters askı, falaka, dayak, çırılçıplak soymak, ayak parmaklarına ve idrar yollarına elektrik vermek olduğu (Batman Tutanak 1998, sayfa 12),
- Hakimın sorgu sonrasında tutuklulara "gidin serbestsiniz" dediği halde, polislerin Emniyet Müdürlüğüne götürüp ertesi gün cezaevine aldıklarını (Batman Tutanak 1998, sayfa 11),
- Siirt Alayının altında da aynı türden işkence mekanlarının bulunduğunu (1992'de) (Batman Tutanak 1998, sayfa 12),

• İşkencede yaşa bakılmadığı, bir tutuklunun 13 yaşında olmasına rağmen aynı tür işkencelerden geçtiği (Batman Tutanak 1998, sayfa 12) ifade edilmiştir.

» Koğuştakilerden bir mahkumda (eritilmiş naylonun damlatılması sonucu oluştuğunu söylediği (Batman Tutanak 1998, sayfa 13) çıplak gözle görülebilen yanık izleri Heyet tarafından saptanmıştır.

(...)Koğuşu

Koğuş içerisinde çoğu tutuklu olan kişiler heyetimizle yaptıkları görüşmelerde:

- Batman Emniyet Müdürlüğü binasında yoğun işkence yapıldığı, Batman'da gözaltına almalarda usulsüz ve şiddete dayalı uygulamaların olduğu (Batman Tutanak 1998, sayfa 14),
- Batman Emniyet Müdürlüğü alt katında sorgu sırasında kendisine işkence yapıldığını belirten, cezaevine yeni getirilmiş olan, ıstıraplı ve çok üzgün olduğunun gözlemlenen bir tutuklu, kendisine darp, yumruk, kum torbasına sarıp vurma, hayalarını sıkma, defalarca elektrik verme uygulandığını; daha sonra doktor raporu alamadığını, doktorun sadece ayaklarını açtırıp baktığı, ancak incelememediğini (Batman Tutanak 1998, sayfa 15),
- Yukarıda bahsi geçen bu kişinin cezaevine girişinden itibaren sancılı, ıstıraplı ve şikayetçi olması ile devlet hastanesi acil servisine gönderildiği, ancak hiçbir tetkik yapılmadığını (Batman Tutanak 1998, sayfa 14-15),
- Yapılan işkence muamelelerinde (özellikle hayaları sıkma ve elektrik verme işlemlerinde) çok ıstırap verilmesine rağmen çoğu kez iz bırakılmadığı, (Batman Tutanak 1998, sayfa 15)
- İşkencelerin mehter marşı ile uygulandığı ve en son Şubat ve Mart 1998 aylarında yapıldığını (Batman Tutanak 1998, sayfa 15),
- Bir tutuklunun *"ben 50 yaşındayım, bu yaşta bu zulmü bana yapan insan olamaz, ben onun insanlığından şüphe ederim"* şeklinde isyan ettiğini (Batman Tutanak 1998, sayfa 15),
- Bazı tutuklular göz altına alındıkları Mardin'de ve Antalya'da da benzer işkenceleri gördüklerini (Batman Tutanak 1998, sayfa 16),
- Koğuşta 6-5-3,5 yıl gibi çok uzun süre tutuklu olanların bulunduğunu, Koğuşlarda bazı hastaların tedavisinin yapılmadığını, (Batman Tutanak 1998, sayfa 18-19),
- Diğer koğuşlarda da sorgu sırasında dişleri kırılmış, kulak zarı patlamış, başından darbe almış, burun kemiği kırılmış olduğu belirtilen bir çok hükümlü ve tutuklunun bulunduğunu (Batman Tutanak 1998, sayfa 17),
- Bir başka tutuklunun Batman Emniyet Müdürlüğü alt katında araba lastiğinin içine alınıp dövüldüğünü (1996 Mayıs), lastik ile birlikte asıldığını, copla vurulduğunu, falakaya, askıya

alındığını, elektrik verildiğini, 18 gün 3 oğlu ile birlikte sorguda kaldığını, polis tarafından ifade evrakının düzenlenip zorla kendisine imzalatıldığını, bu arada kaburga kemiğinin kırıldığını, çekilen (1996 Mayıs) röntgende kırık çıktığını, ancak bir şey yapılmadığını (Batman Tutanak 1998, sayfa 18),

- Bir başka tutuklu 1997 Ekim'inde yine Batman Emniyet Müdürlüğü alt katında 2-7 yaşlarındaki erkek çocuklarının ve hanımının yanında çırılçıplak soyularak hayalarına ve ayak parmaklarına elektrik verildiğini, askıya alındığı, hanımının üzerinde iç çamaşırları kalacak şekilde soyularak tehditle ifade imzalatıldığı (Batman Tutanak 1998, sayfa 19),

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Ne zaman, nereden alındın?

TUTUKLU 21- 1997'nin 10 uncu ayının 11'inde evden alındım.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Nereye götürüldünüz?

TUTUKLU 21- Emniyet Müdürlüğüne...

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- O alt kata mı gene?

TUTUKLU 21- Evet, bodruma... Sonra çocuklarımızı aldılar.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Hanımı?..

TUTUKLU 21- Tabii.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Kaç yaşında çocuklar? Kaç tane çocuk var?

TUTUKLU 21- Biri 9 aylık, biri 2 yaşında, biri de 7 yaşında...

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Kız, oğlan?

TUTUKLU 21- İki oğlum var.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Ne yaptılar sana hanımının, çocuklarının yanında?

TUTUKLU 21- Soydular...

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Hanıma ne yaptılar?

TUTUKLU 21- Önce beni soydular, hanımı da soydular, cereyan tuttular.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Nasıl, hanımı çırılçıplak mı soydular?

TUTUKLU 21- Evet.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Seni de mi öyle?

TUTUKLU 21- Evet. Üç arkadaş daha vardı.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Hepiniz beraber mi çıktınız?

TUTUKLU 21- Ayrı ayrı... Sonra işkence gördük. Orada bir ranza gibi bir şey vardı, onun üstüne bağladılar, tel bağladılar, cereyan verdiler.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Ayak parmağınıza mı?..

TUTUKLU 21- Hayalarım...

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Hanım yanında mıydı sana cereyan verirken?

TUTUKLU 21- Evet.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Çocuklar yanında mıydı?

TUTUKLU 21- Çocuklar içeride değildi, yan odadaydı.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Ama, bağırdıkça onlar duyuyorlardı.

TUTUKLU 21- Yok bilmiyorum; şimdi, orada teyp var...

- Cezaevine gelen insan hakları heyetlerinin onlar için daima baskının habercisi olduklarını, bu sebeple de çok tedirgin olduklarını (Batman Tutanak 1998, sayfa 20)ifade etmişlerdir.

(...) Koğuşu

Koğuştaki hükümlü ve tutuklular Heyetimize:

- Koğuşta kalanların tümünün Terörle Mücadele Yasasından dolayı içerde olduklarını (Batman Tutanak 1998, sayfa 21),

- Mahkemelerde tercüman aracılığı ile konuştukları için kendilerini savunamadıklarını (Batman Tutanak 1998, sayfa 20),

- Bir tutuklunun Batman Alayında yapılan (1998 Mart) sorgusunda askı, elektrik verilerek işkence gördüğünü, kendisine zorla ifade evrakı imzalatıldığını, yalnızca Kürt olması sebebi ile kendisine terörist gözüyle bakıldığını (Batman Tutanak 1998, sayfa 22) belirtilmiştir.

2.2. 2000 Yılında

(...) Koğuşu

Koğuşta bulunan hükümlü ve tutuklularla yapılan görüşmelerde;

- *“40 insanın bir arada kalması ne kadar sağlığa zararlıysa, bireyi toplumdan uzaklaştırdığınız anda, cezaevlerinde dolayısıyla bu tümünden bir tecrit durumuna sokması da o kadar insan psikolojisi üzerinde büyük bir etki yapıyor”* diyerek F tipi cezaevlerine karşı olduklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 42),

- Koğuşların yatmak için ikiye bölünebileceğini ancak havalandırmanın ortak kullanılması gerektiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 46),

- Koğuş anahtarlarının İkinci Müdürün katında bırakılmasının acil hasta olması durumunda sorun oluşturduğunu, anahtar bulunana kadar en az 15 dakika geçtiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 43),

- Başsavcının koğuşlara gelmediğini, zaman zaman idare odasında kendileriyle görüştüklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 44),

- Sağlık sorunlarının olduğunu, doktora götürülmediklerini, gidenlerin de muayene ve tedavilerinin tam yapılmadığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 44),

- Dış güvenlikle ilgili sorunlarının olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 44),

- Tahliye olanların çıkışta mutlaka sorgudan ve işkenceden geçirildiğini, bu durumun defalarca Cumhuriyet Başsavcısına bildirildiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 44),

BAŞKAN Dr. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Bu cezaevinde muamele nasıl, dış güvenlikte, iç güvenlikte? HÜKÜMLÜ 64 - Dış güvenlikte sorunlar var. Mesela, bugün de tahliye olan arkadaşlarımıza ya da mesela başka cezaevlerinden yeni gelenler özellikle dış güvenlikten sorumlu askerden bayağı bir şey vardır; soyunma var, dayak atma var, özellikle başka koğuşlara geçme, itiraflara ya da bağımsızlara geçme zorlamaları vardır. Yani, kendi idaresiyle bırakma yok.

- Cezaevi kütüphanesinden yararlanma konusunda bir sınırlama olmadığını ancak kütüphanede yeni kitap bulunmadığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 45),

- Cezaevi binasının girişine duyarlı kapı konulmuş olmasına rağmen gelen ziyaretçilerin ayakkabılarını ve kemerlerini çıkartmak zorunda bırakıldıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 45),

- Görüşe gelen ailelerin *“teröristlerin görüşüne geliyorsunuz”* şeklinde azarlandıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 47),

- Kendilerine korku ve önyargı ile yaklaşıldığını, bu önyargıların bir yerde kırılması gerektiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 47) ifade etmişlerdir.

(...) Bayan Koğuşu

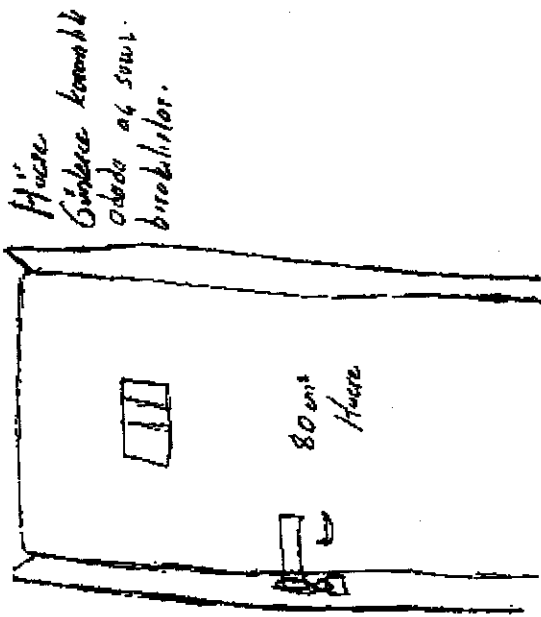
Koğuşta bulunan bayan mahkumlar heyetimize;

- Kadrolu doktor olmaması ve doktorların 15'er günlük sürelerle rotasyonla gelmesinin sağlık açısından sorun yarattığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 49),
- Doktora çıkarılma, hastaneye götürülme ve avukatla görüştürülme konusunda sıkıntılar yaşandığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 50),
- Görüş, temizlik ve beslenme konularında sorunlar olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 49),
- Bölge milletvekillerinin kendilerine karşı duyarsız olduğunu, milletvekillerinden şikayetçi olduklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 50) söylemişlerdir.

(...) Koğuşu (Bağımsız)

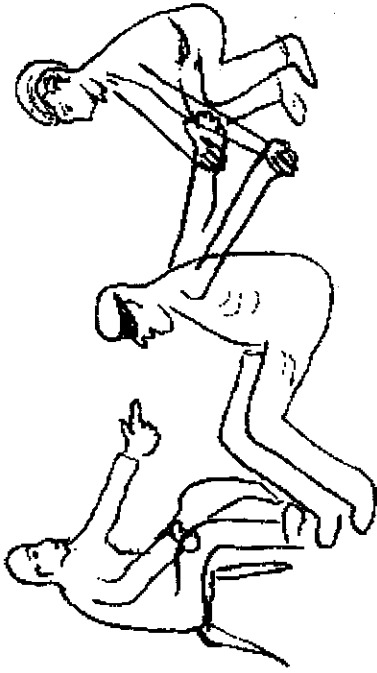
- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu gelecek diye ilk defa Cumhuriyet Savcısının gelip cezaevini ve gözaltı yerlerini denetlediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 51),
- Bir tutuklunun *"Batman'da yüzlerce insan öldürüldü. Binlerce çocuğu yetim bırakan insanları getirin burada yargılayın. Yapmışlarsa bu kötülüğü onlara yapın, haklarıdır"* dediği (Batman Tutanak 2000, sayfa 52),
- Bölgede yüzlerce cinayet işlenmiş olmasına rağmen koğuşta bulunanların hiçbirisinin cinayetele yargılanmadığını, hepsinin örgüt üyeliğiyle yargılandığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 52),
- Bir tutuklunun işkencede polislerin kendisine *"bu söylediklerimi kabul etmezsen ananı, hanımını getireceğim buraya, soyup işkence yapacağım"* dediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 52),
- Bazı tutukluların *"ölüm döşeği"*ne bağlanarak kendilerine işkence yapıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 53)
- Suçlamaları kabul etmeyen bir tutuklu elbiselerinin zorla çıkartıldığını, Eski Emniyetin alt katında bir odada ısıtıldıktan sonra tekrar sorgu odasına götürülüp *"siyah bir muşamba ile kaplı, içi sünger, bazı bölümlerde sünger yırtılmış, altı tahta olan eski birşey"* üzerine uzatılıp boyun kısmından, ayak bileklerinden ve diz kapakları üzerinden bir şeritle bağlandığı, bu alete *"ölüm döşeği"*, *"uzay koltuğu"* denildiğini, polislerin bağladıktan sonra *"sana şimdi memleketin tarihi ve turistik yerlerini gezdirelim"* diye kendisiyle alay ettiklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 54), (Yan sayfadaki şekiller yukarıdaki anlatımın sahibi tarafından çizilmiştir. Koğuşta bulunan diğer tutuklular da benzer şekilde kötü muameleye tabi tutulduklarını ifade etmişlerdir)

(1)

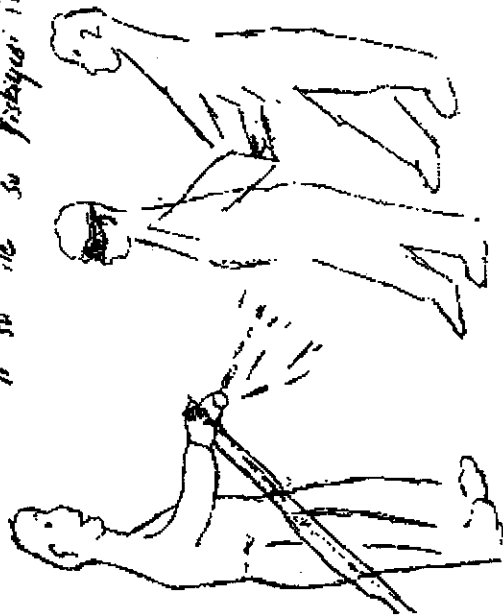
Huse
Ginere komele
obdo aq suu.
brochelor.

(2)

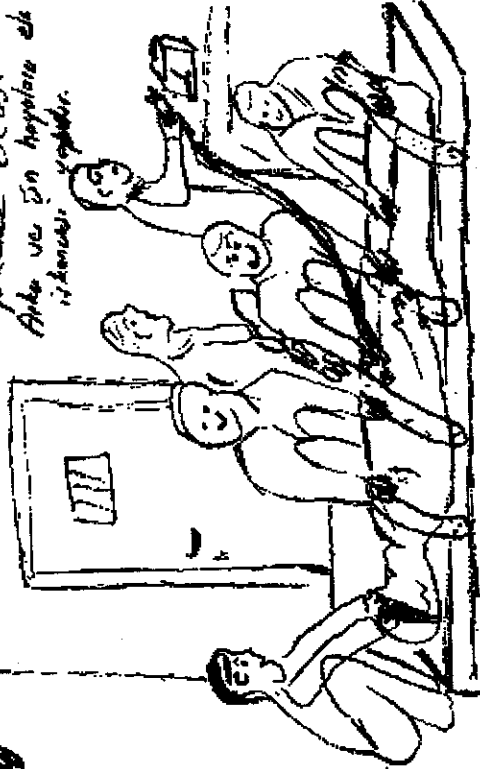
isteyaye tabi kutukayane d'bir. Adid
Suvimaker.

(3)

saqut su ile boyolomise twit.
li su ile su p'ayay ile istene ya
p'ile.

(4)

istene estasi
Adu va in boyolom est
istene. yepile.

- Bazı tutukluların daha önce tahliye edildikleri suçlar nedeniyle yeniden gözaltına alındıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 54),
- Bölgede bir insanın bir defa fişlenmesi halinde genel operasyonlarda ikinci, üçüncü defa alınabildiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 54),
- Derste, öğrencilerinin içinde gözaltına alınan bir tutuklu kendisine 7 gün işkence yapıldığını, bu süre içinde polislerin kendisine *“sen bu zayıf vücutla kesinlikle işkenceye dayanamazsın, istediklerimizi kabul etmek durumundasın. Senden daha güçlü kişiler geldiler buraya, dayanamadılar”* dediklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 55),
- Aynı tutuklunun polislerle işkencenin yasak olduğunu hatırlattığında kendisine *“Batman valisi de, milletvekilleri de bu bodruma inerse aynı şeyi yaparız ve burada işkence yapıldığından cumhurbaşkanının da başbakanın da haberi var”* dediklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 55),
- Bir mahkum sorguda kendisine *“burası terörle mücadele şubesidir, kanun geçmez; biz istediğimiz şekilde, istediğimiz şeyi yaparız”* dediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 55),
- Bir mahkum savcılığa getirildiğinde kendisine birşey sorulmadan cezaevine gönderildiğini, dosyasına *“konuşmak istemiyor”* yazıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 55),
- Öğretmen olan bir tutuklu sorguda polisin kendisine *“çıplak elektrik verip bağırırken fotoğrafını çekeceğim, götürüp okula asacağım, öğrencileri onu bu haliyle görsün”* dediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 55),
- Kendisinde inanç namına birşey olmadığını, liseden beri namaz kılmadığını, okulda öğrencileri cuma namazına göndermeyen hoca diye bilindiğini, Atatürkçü olduğunu ve eşinin başının açık olduğunu, tüm bunlara rağmen karşı olduğu görüşten insanlarla aynı suçtan tutuklandığını, bu nedenle hayata karşı bütün ümitlerini yitirmiş olduğunu ve intihara teşebbüsünün son anda farkedilip hastaneye kaldırıldığını ve kurtarıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 57),
- Daha önce Emniyet Müdürlüğünde teknisyen yardımcısı olarak çalışan bir tutuklu sorgu elemanlarının kendisine *“birkaç çayını içmişiz, helal et. Besmele çek, haram gitmesin”* denilerek işkence yapıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 59),
- Bir tutuklu Hizbullah lideri Hüseyin Velioğlu’nun öldürüldüğü gece öğretmen evinde sazlı sözlü düğün yaptığını, gerçekten Hizbullah üyesi olan liderinin öldürüldüğü gün sazlı sözlü düğün yapamayacağını, maddi durumu iyi olmamasına rağmen Aralık 1998’de örgüte 1.000 Dolar fitre vermekle suçlandığını, fitrenin Ramazan Bayramından önce verildiğini, oysa 1998 yılında Ramazan Bayramının 27 Ocak’a denk düştüğünü (Batman Tutanak 2000, sayfa 60),
- Sulh Ceza Mahkemesindeki duruşmada suçlamaları işkence altında kabul ettiklerini söyleyen bir tutuklu, hakimın kendisine *“iki gün daha işkenceye dayanamaz mıydın, konuşmasaydın birşey olmazdı zaten”* dediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 60),

- Tutukluların birçoğu tutuksuz yargılama hakkı taşıdıkları halde tutuklu yargılandıklarını ve işlerini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya olduklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 61),
- Bir tutuklu **“diyelim ki PKK ilan etmiş dükkanlarınızı kapatın diye. O gün dükkanını açanlar Hizbullah diye fişlenmiş, kapayan esnaf PKK diye”** fişlendiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 61),
- Bir tutuklu kendi isteğiyle her yıl hakkında soruşturma yaptırdığını ve 1989 yılından bugüne kadar GBT’sinin temiz çıktığını, Kuran okumasını bilmemesine rağmen şimdi 1992 yılında Diyarbakır’da bir caminin sorumlusu olmakla suçlandığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 63),
- Bir tutuklu 1999 yılında 11 gün işkencede kaldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 65),
- Bir tutuklu polislerin kendisini **“şayet hakim ve savcılıkta bu ifadelerini kabul etmezsen sizi tekrar işkenceye getireceğiz, ek süre isteyeceğiz”** diye tehdit ettiklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 65),
- Hiçbirisi cinayetten yargılanmadığı halde televizyonlardaki korkunç görüntülerin failleri gibi tanıtıldıklarını ve tecrit edildiklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 66),
- Öğretmen olan bir tutuklu okul müdürlerinin 13 yaşlarındaki kızının **“kimbilir hoca kaç katilidir?”** dediğini duyduğunda çok ağladığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 66) ifade edilmiştir.

Ayrıca;

- » Koğuşta bulunan 70 kişiden 26’sının yüksek tahsilli olduğu, bunlardan 20’sinin öğretmen, 5’inin din görevlisi, 3’ünün mühendis olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 51),
- » Kaba dayak ve elektrik kastedilerek **“Böyle kötü muamele gören var mı?”** sorusuna karşılık 70 kişiden heyetin ziyaret günü gelen 7 kişi dışındakilerin hepsinin el kaldırdığı (Batman Tutanak 2000, sayfa 51),
- » Heyetin koğuşu ziyaret ettiği gün gelen 7 kişinin **“Siz geldiğiniz için biz çok şanslıyız. Bu yüzden işkence yapmadılar”** dediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 51),
- » Bir tutuklunun kendilerine **“hayvan muamelesi”** yapıldığından şikayetle **“Bu insanlar beni zorla terörist yapacaklar”** dediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 52),
- » Bir tutuklunun **“en ufak bir operasyonda gelip gene beni alacak, kaçacak yerim yok, ben dağa çıkacağım”** dediği (Batman Tutanak 2000, Sayfa, 67) tespit edilmiştir.

(...) Oda Koğuşu

Koğuşta bulunan tutuklularla yapılan görüşmelerde;

- Bir tutuklu sorgu sırasında defalarca çırılçıplak soyulduğunu, yerdeki bir sedyeye kalın

palaskalarla bağlandığını, defalarca cinsel organına elektrik kablosu bağlayıp, yumurtalıkların alt kısmına ve orası kanayınca parmaklara defalarca elektrik verildiğini, bazen de banka yatırılıp, kollarının üzerine iki kişi oturduğunu, her seferinde hem elektrik hem de su verildiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 72),

Cezaevine ilk gelişte bağımsız koğuşa gitmek istediklerini söylediklerini ancak kendilerine *“bağımsız koğuşunda 27 kişilik yer var, 59 kişi koyduk, yer yok”, “O zaman 27 kişilik Hizbullah koğuşunda 30 kişi var, oraya gönderelim sizi”* denildiğini, kendilerini Hizbullah diye ilan etmediklerini ve hiçbirisinin örgüt üyeliğini kabul etmediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 72),

- Bütün tutuklular Batman Emniyet Müdürlüğü eski binasında TEM Şubesinde aç susuz işkenceye maruz kaldıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 72),
- Bir tutuklunun işkenceye maruz kaldığı TEM Şubesini *“Bodruma indiğiniz zaman sağda bir kapı var. Solda bir masa vardı. Sağda onların oturduğu yer var. Solda biraz büyük perdeli bir büro var. Oraya almıyorlar. Tekrar solda bir oda var. Kahverengi muşamba. Orası işkence yeridir. Oranın yeri mozayiktir, beton. Göz kapalı olunca bilmiyorsun. Beni de iki sefer getirdikleri için, dolaştırıyorlar, “eğil” diyorlar, baskı yapıyorlar, uzatıyorlar yere elektrik veriyorlar. Orada sorguya da çekiyorlar. Yandaki oda çay ocağıdır. Orada su sıkıyorlar, ondan sonra elektrik veriyorlar. Solda, 1 metre kare tipinde hücreler var, orada bırakıyorlar. Logarın su gönderme yeri de orada”* şeklinde tarif ettiği (Batman Tutanak 2000, sayfa 72),
- Bir tutuklu dört amcaoğlunun PKK davasından yargılandığını, kendisi PKK’nın kepenk kapatın çağrısına uymadığı için Hizbullahçı olarak damgalandığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 73),
- Bir tutuklu sorgu sırasında polislerin kendisine kaç çocuğu olduğunu sorduklarını, kendisinin 5 tane var dedikten sonra *“Hocam cerrahtı çağırın, 5 çocuğu varmış, bu yeter, erkeklikten düşürelim”* dediklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 74-75) ifade etmiştir.

(...) Oda Koğuşu (Bağımsız)

Koğuştaki bulunan tutuklu ve hükümlüler heyetimize;

- Bir mahkum Batman Cezaevinde yer olmamasına rağmen diğer cezaevlerinden sürgün edilenlerin buraya gönderildiklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 75),
- Bağımsız koğuştaki olanlara idarenin farklı baktığını, *“niye devlet koğuşunda değilsiniz, niye itirafçılarla değilsiniz”* denildiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 75),
- Havalandırmanın yetersiz olduğunu, yıldızlardan başka birşey görmediklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 76),
- Görüşler için muhtarlık belgesi istenmesine rağmen bu belgenin cezaevi girişinde asker tarafından kabul edilmediği, savcıdan özel kağıt getirilmesinin istendiğini, örneğin

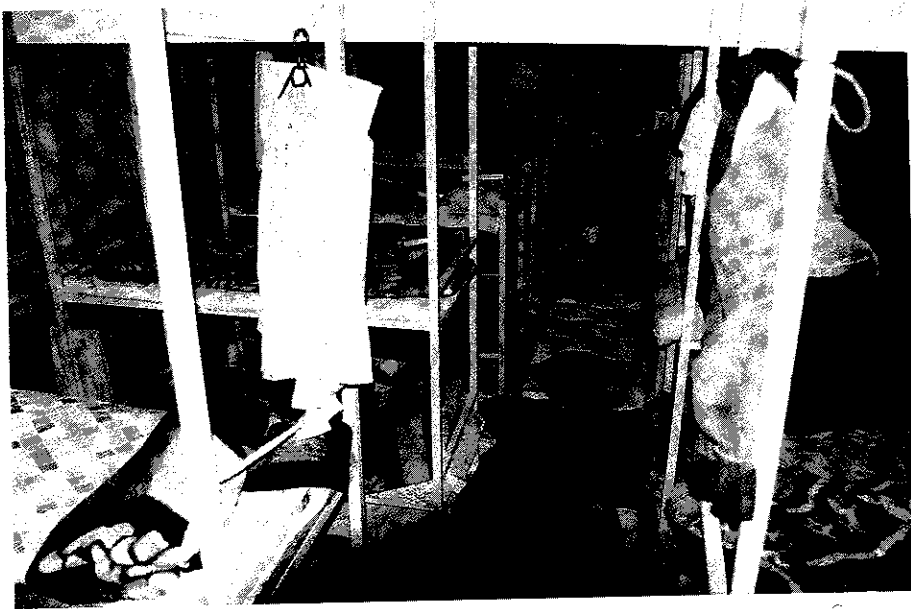
Diyarbakır'dan ziyarete gelen birisi için bunun çok zor olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 76),

- Bakanlık genelgesi olmasına rağmen plastik masa ve sandalyeleri kendi imkanlarıyla almalarına izin verilmediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 76),
- Bir mahkum savcının kendisini *"Sen daha mahkemeye çıkacaksın, DGM'de başına neler geleceğini biliyor musun?"* dediğini, kendisinin dosyasında suçu varsa çekmeye hazır olduğunu söylediğinde *"Hayır, onların dışında bizim vereceğimiz raporlar var, bunları hiç mi düşünmüyorsun"* diye tehdit ettiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 77),
- Bir mahkum üzerine kayıtlı telefona *"örgüt malı"* diye savcı tarafından el konulduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 77),
- Ayrıca bir mahkum *"Bizi potansiyel suçlu olarak gördükleri sürece bu sorunlar "* ın yaşanacağını ifade etmiştir (Batman Tutanak 2000, sayfa 77).

C. HEYETİMİZİN CEZAEVİ KOŞULLARINA İLİŞKİN TESPİTLERİ

1. FİZİKSEL KOŞULLAR

350 kişilik olan Batman Cezaevi kapasitesinin çok üzerinde (474 kişi) tutuklu ve hükümlü barındırmaktadır. Bu sayı fazlalığı cezaevi koşullarını her yönden olumsuz etkilemektedir. 1998 yılından 2000 yılına mahkum sayısının her geçen dönem daha artmış olmasına rağmen tuvalet kapılarının önünden merdiven boşluklarına kadar dolu hale gelen Özel Tip Cezaevi'nin fizik koşulları kötü olup cezaevi özelliğini taşımamaktadır.

Batman Cezaevi'nde bir koğuş Görünümü

Batman Cezaevi'nde bir koğuş Görünümü

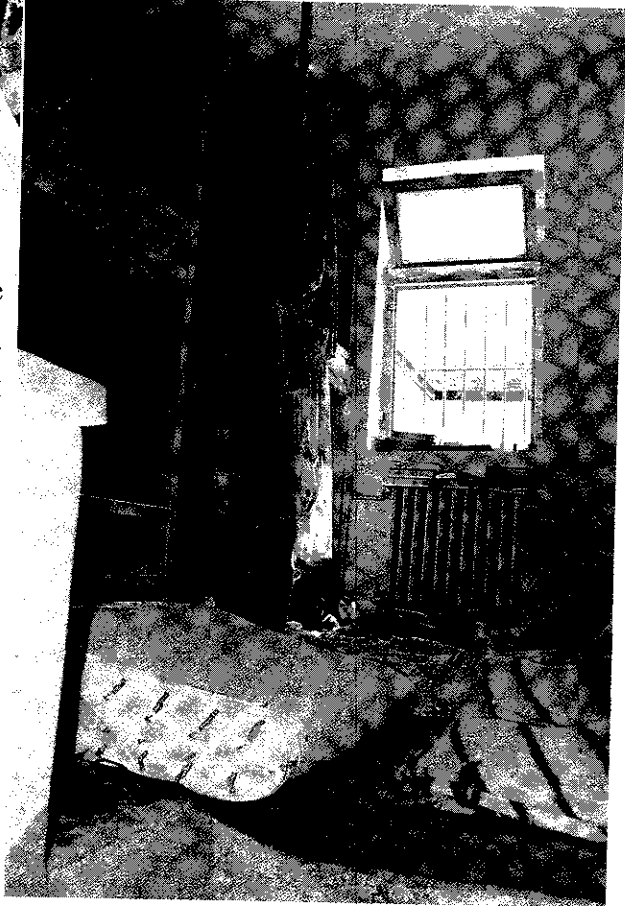
Resimlerde de görüldüğü üzere bu tadilat ile mevcut avlular üçe bölünerek küçültülmekte, yine koğuşlar da üçe bölünerek 4+4+8 kişilik odalar haline getirilmiştir.

► Ancak Bakanlık bürokratları tarafından mekan yerinde iyi analiz edilmeden, masa başından organize edildiği anlaşılan bu uygulamaların yaşama geçen yerindeki biçimleri çok farklı olmuştur. Sosyal ve havalandırma gibi haklarından yararlanamayacak, yaşanamaz yapılar oluşmuştur. Ayrıca 4 kişi yerine 10-15 kişinin kaldığı bu altı üstü küçük bölmelerde tuvalet önlerinde yerlerde yatılmaktadır.

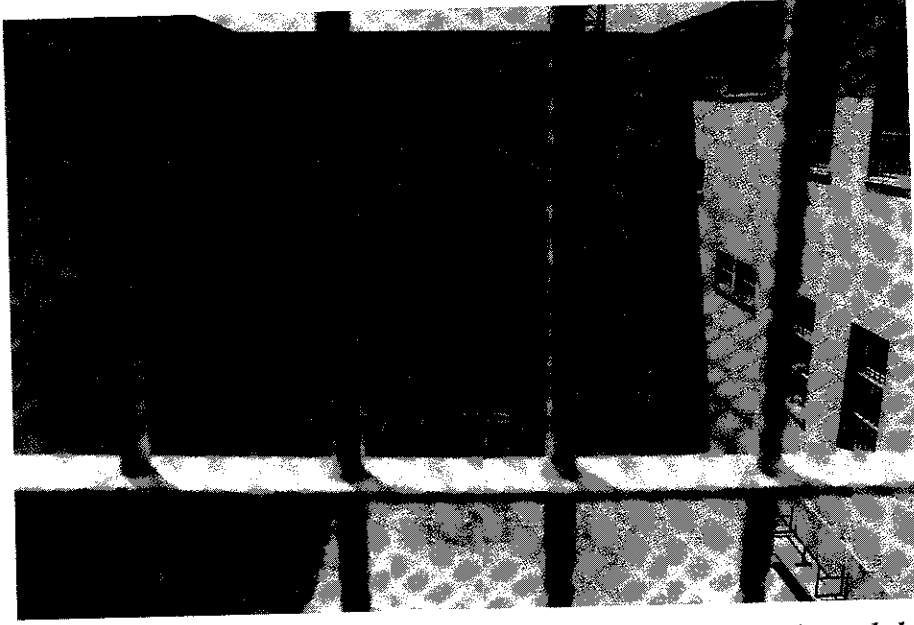
Cezaevi içerisinde disiplin gereği kullanılmak üzere oldukça ilkel koşullarda olan hücrelerde bulunmaktadır.

► Özel tip cezaevi olması nedeniyle çağdaş cezaevi koşulları olmayan, fizik koşullarında sıkıntılar bulunan cezaevinde pratik bazı çözümler uygulanarak -F Tipine benzetilmeye çalışılan- küçük odalara geçiş tadilatları yapılmaya çalışılmaktadır.

► Cezaevinin yetersiz koğuş yapılarının pratik anlamda dört kişilik odalar haline getirilmesi planlanmış, Bakanlık yetkilileri tarafından da onarım-tadilat planları oluşturulmuştur.

4 kişi yerine 16 kişinin yattığı bölünerek yapılmış oda

Büyük koğuşların arasındaki avlu (üç bölünerek yapılan oda tipinin avluları - 3x5 m - haline getirilen mekanın bölünmeden önceki görünümü)

Tadilat yapılarak oluşturulan 5x3 m. ebadında 6 m. yükseklikte yan duvarları olan avlunun görünümü
Bölünmüş koğuşların avluları tam bir kuyuyu andırmaktadır.

2. SAĞLIK SORUNLARI

2.1. 1998 Yılında

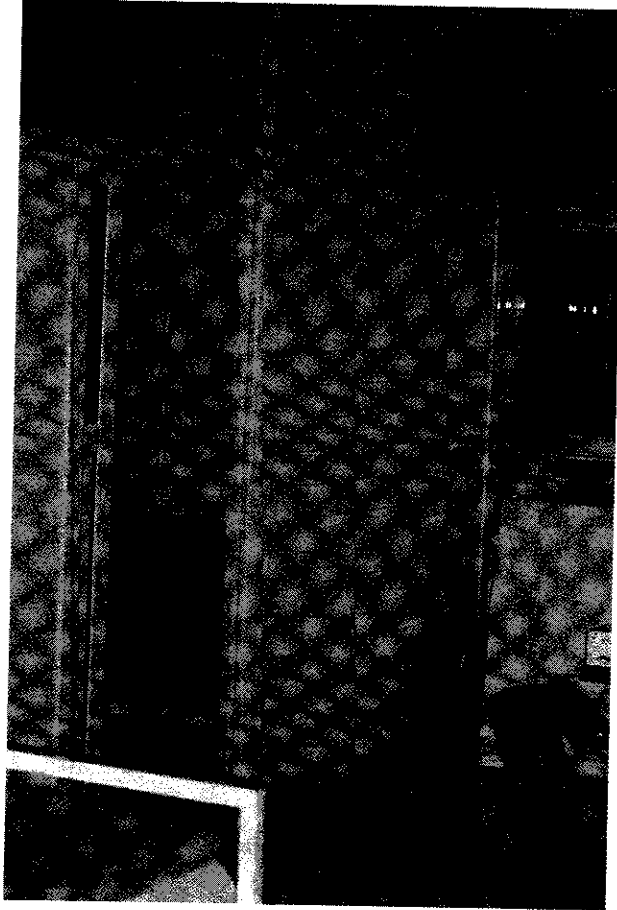
Batman cezaevinde tutuklu ve hükümlülerin özellikle işkenceden ve açlık grevinden kaynaklanan sorunlarına yeterli ilgi gösterilmediği ve işkencenin saptanması konusunda cezaevi ilgililerinin yardımcı olmamaları şikayet konusu olmuştur.

» Ya müdür yardımcı olmuyor, ya da hastaneye sevk edildiklerinde doktor çok yüzeysel bir muayene yapıyor, ilaçlar ya çok geç geliyor ya da hiç gelmiyor (Batman Tutanak 1998, sayfa 14, 15, 18).

» Batman cezaevinin kadrolu doktoru ve ambulansı bulunmamaktadır (Batman Tutanak 1998, sayfa 3, 4).

2.2. 2000 Yılında

» Hekimlerin rotasyonla geldiği, revirin düzgün ve temiz olduğu, revirde sedimantasyon, mikroskop ve 12 adet test cihazı olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 41),

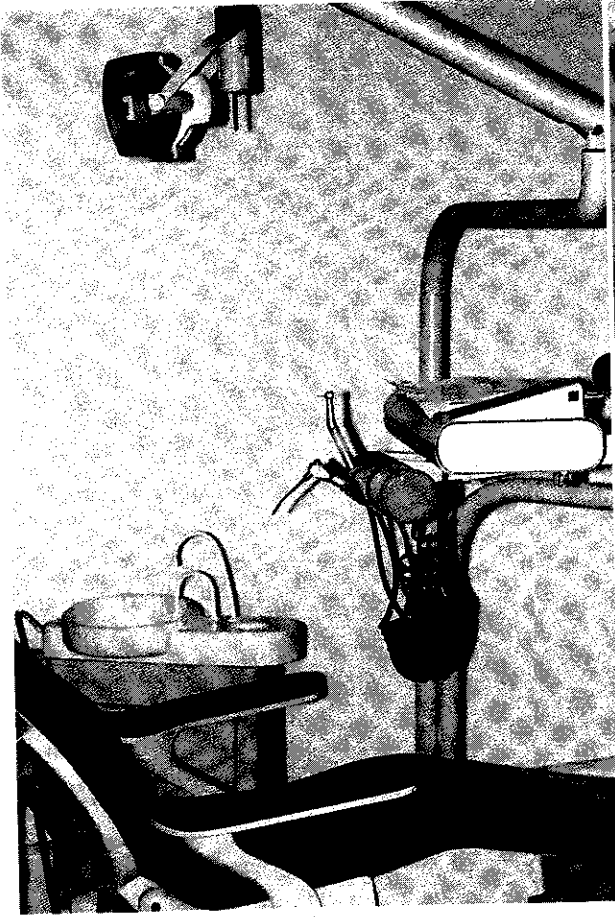

Batman cezaevi reviri

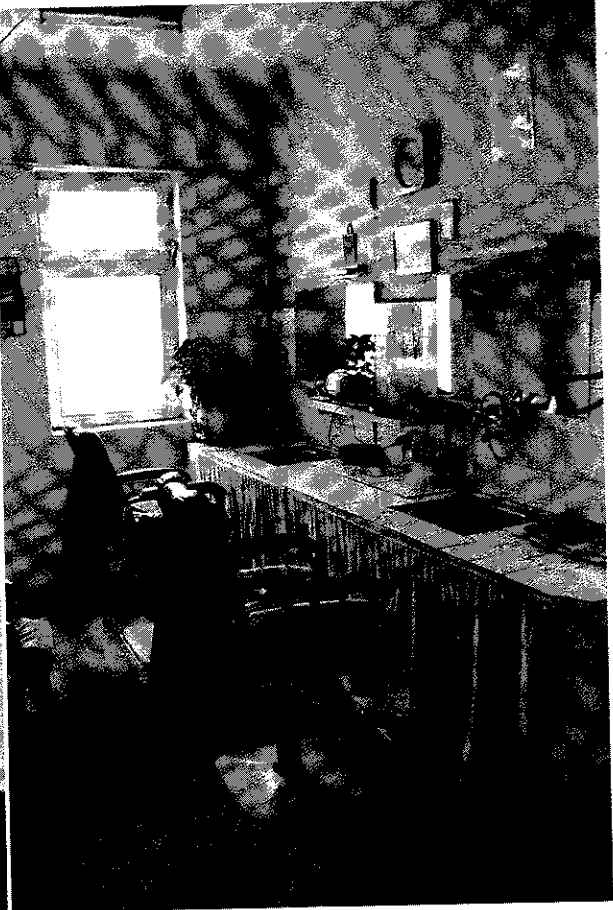
» 8 Mayıs'tan beri hekimin gelmediği (Batman Tutanak 2000, sayfa 41),

» Gayet güzel bir diş ünitesi olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 41), ancak, kadrolu bir diş doktorunun bulunmasına karşı diş çekiminin dışında herhangi bir tedavinin yapılmadığı anlaşılmıştır. (33 üncü sayfadaki resim)

» Mekanların düzgün bir şekilde yapılmış olması ve foksiyonsuz kalması her yönüyle düşündürücüdür. Bakanlığımızın bu konuya ciddi bir biçimde eğilmesi gerekliliği çok açıktır. Rotasyonla geçici çözüm üretildiği zannedilen hekim açığının kapatılması olayının hiç bir işe yaramadığı çok açıkken, sosyal devlet anlayışına aykırı bir biçimde özel hastanelere ve özel kuruluşlara adeta mecbur bırakılarak mahkum tedavisi yaptırılırken bu ünitelerin de sadece göstermelik olarak bulunması anlayışı kabul edilemez. İvedilikle gereği yapılmalıdır.

Diş Ünitesi

Cezaevi Berberi

Batman Cezaevinde oldukça düzgün koşullarda bir berber bulunmaktadır.

3. EĞİTİM-KÜLTÜR SORUNLARI

3.1.1998 Yılında

» Batman Cezaevi'nin kadrolu öğretmeni ve diğer eğitim personeli bulunmamaktadır (Batman Tutanak 1998, sayfa 3).

» Okuma yazma bilmeyen tutuklu ve mahkumlara bilenler öğretmeye çalışıyor (Batman Tutanak 1998, sayfa 9). Cezaevi yönetimi bu ihtiyacı ancak dışardan görevlendirmeye gidermeye çalışıyor (Batman Tutanak 1998, sayfa 4).

3.2. 2000 Yılında

» Aradan iki yıl geçmiş olmasına rağmen özellikle de genç mahkum ve tutukluların fazla olduğu bu cezaevinde öğretmen ve eğitimle ilgili koşullarda hiçbir değişiklik olmadığı saptanmıştır. Pek çok konuda önemli sıkıntılar olan bir ilin Cezaevindeki eğitimin asla gözardı edilmemesi gerekirken kadrolu öğretmenin bile tahsis edilememesi önemli bir yönetim zaafıdır ve mazereti olamaz.

4. CEZAEVİNDEKİ MUAMELE SORUNLARI

» 1998 yılına göre 2000 yılında Cezaevi koşullarının daha iyi durumda olduğu kötü muamele ve işkencenin Cezaevi içerisinde önemli bir sorun olmadığı, zaman zaman disiplin uygulamaları olsa bile hücre cezasının yaygın olarak kullanılmadığı saptanmıştır. Eski yıllarda görülen açlık grevleri son dönemlerde çok yoğun değildir.

» Cezaevi içerisindeki muamele sorunlarının değerlendirilmesinde en önemli nokta, insan değerinin korunmasına ilişkin alınan önlemler ve harcanan çabalardır. Batman Cezaevinde iki yıldır en temel haklardan birisi olan sağlık konusuna ve özellikle tutuklular ve gençler başta olmak üzere eğitim olanaklarının sağlanmasına ilişkin kadro tahsis edilmemiş olması son derece önemlidir. Öğretmenin, sosyal çalışmacının, toplum psikologunun olmadığı, haftada bir gün geçici görev yapan doktorun bulunduğu bir cezaevinde rehabilitasyon sağlanabildiği ya da muamele sorununun olmadığı söylenemez. Bu konuda üretilen mazeretlerin hiçbir geçerliliği olamaz. Konu Heyetimizce son derece önemli bir insan hakkı ihlali ve muamele sorunu olarak değerlendirilmiştir.

» Cezaevi içi ölümler ister intihar ister başka bir nedene bağlı olduğu değerlendirmeleri yapılsa bile ciddiye alınarak yeniden derinlemesine incelenmelidir.

» İnsan hakları ihlallerinin gözlemlendiği bir ortamda yetkililerin yeterince duyarlı olmaması da ayrı bir önemli noktadır.

1998 yılı incelemelerimizde Cezaevi içinde Heyetimize bilgi veren bazı mahkumların daha sonra sürgüne gönderildikleri iddiaları söz konusudur. Bu durum mutlaka araştırılmalıdır. Çünkü bu uygulama Parlamento denetiminin engellenmesi anlamına gelebilecektir. Ayrıca inceleme yapan Heyetimiz Üyelerince mahkumlara verilen bilgiler konusunda kendilerine herhangi bir yaptırım uygulanmayacağı yönünde güvence verilmiştir.

» Açık cezaevine gönderilme uygulamalarının iyi tanımlanmış ve anlatılmış kurallarla yapılması yaygın şikayetleri ortadan kaldıracaktır.

» Hem yetkililerin hem de mahkumları genelgelerin farklı uygulanışı konusunda benzer şikayetlerde bulundukları saptanmıştır. Bunun önlenmesi için mevzuat boşluklarının çağdaş cezaevi anlayışını gözetecek bir biçimde doldurulması gerekmektedir. 350 kişilik olan Batman Cezaevinde halen 474 kişinin bulunduğu ve kapasitenin çok üzerinde tutuklu ve hükümlü barındırıldığı görülmüştür. Bu sayı fazlalığı cezaevi koşullarını her yönüyle olumsuz olarak etkilemektedir.

» Cezaevinin fizik koşullarına ilişkin anlatımların yapıldığı bölümde Heyetimizce yapılan değerlendirmelerde; cezaevi yönetiminin Bakanlık yetkililerinin önerileri doğrultusunda büyük koğuşları bölerek oluşturulan odalar ile avluları bölerek oluşturulan odalara ait küçük avlular yerinde değerlendirildiğinde, koşullarının hiç de düşünüldüğü gibi uygun olmadığı saptanmıştır.

» Bu koşullardan en memnun olanlar ise infaz memurlarıdır. Çünkü bu -F Tipine benzer yapılar da sadece kapıları yemek vermek üzere açmaları görev yapmaları için yeterli olmaktadır. Böyle bir ceza infaz anlayışı 21. yüzyılda kabul edilemez. Bakanlık yetkililerimizin, anlayış ve uygulama bakımından da kötü olan bu mevcut koşulları yerinde görmeleri gerekir.

III. GÜVENLİK BİRİMLERİNDE YAPILAN İNCELEMELER

A. EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNDEKİ İNCELEMELER

Batman Emniyet Müdürlüğünde, *biri Asayiş Şubesine, diğeri de TEM'e ait olan iki sorgulama mekanı görülmüştür.*

1. İLGİLİLERİN VERDİĞİ BİLGİLER

1.1. Emniyet Müdürlüğünde

1.1.1. 1998 Yılında

Heyetin Emniyet Müdürlüğü'ndeki incelemeleri sırasında Emniyet Müdür Yardımcısı, Asayiş Şube Müdürü ve TEM Müdür aşağıdaki bilgileri vermişlerdir:

- Batman'da Merkezde 4, ilçelerde ise 5 karakolun bulunduğunu (Batman Tutanak 1998, sayfa 29-30),
- Emniyet Müdürlüğü'nün polisin teknik yönden desteğini sağlayacak imkanlarının yetersiz olduğunu (Batman Tutanak 1998, sayfa 30),
- Her ilde kriminal laboratuvarın olması gerektiği (Batman Tutanak 1998, sayfa 30),
- Bölgesel olduğu için Polisin Diyarbakır'a, Savcılığın ise Adli Tıp için materyalini İstanbul'a göndermesinden dolayı sonuç almada zaman kaybı olduğu (Batman Tutanak 1998, sayfa 30),
- Emniyet Müdürlüğü'nün bina yetersizliğinden Asayiş Şubesinin ihtiyacını karşılamak için karakol nezarethanelerinin kullandığını (Batman Tutanak 1998, sayfa 30),

• Gözaltına alınanların kaydının tam ya da düzenli tutulmamasında bina yetersizliğinin de etkisi olduğunu (Batman Tutanak 1998, sayfa 30),

• Daha önce Adli Tabip raporları için geceleri Sağlık Müdürlüğünün göndermiş olduğu listeden doktorun telefonla çağrıldığını; yeni uygulamalarında ise gece olan vakalarda Devlet Hastanesi Acil Servisini kullandıklarını (Batman Tutanak 1998, sayfa 31),

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Her ikisini de alınırken hastaneye veya sağlık ocağına mesai saati içinde ise, dışında ise sağlık ocağına götürme işlemi yerine hekimi arabayla aldırıp burada mı göstermiştiniz...

AHMET AKBAL- Hayır, hayır daha önce, hastane vermiyordu, Sağlık Müdürlüğü bize demişti ki, işte bunlar 24 saat görevli, hükümet tabipleri, bunlar sağlık kuruluşları veya hastanede görevliyse bunun olduğu yere götürüyorduk, evinden de görev yaptığı kuruluşa geliyordu, biz de oraya götürüyorduk. Diyelim ki, bir şahsı gözaltına aldık, hükümet tabibini arıyoruz, işte böyle bir kişiyi gözaltına aldık, rapor almak istiyoruz, o da işte sağlık ocağına götürün ben de oraya geliyorum diyordu, biz de oraya götürüyorduk, orada da normal incelemesini yapıyordu, daha sonra da biz suçluyu alıp geliyoruz, tabip de evine gidiyordu.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- Peki, sağlık ocağında gece açık bir şekilde rotasyonlu merkezler yok mu?

AHMET AKBAL- Burada yok.

BAŞKAN DR. SEMA PİŞKİNSÜT- O zaman hekim yalnız başına pratik anlamda gecenin bir saatinde evinden görevliler tarafından alınıp sağlık ocağına yalnız başına gelecek hemşiresi yok, personeli yok, ışıkları yok, teknik yok...

SÜLEYMAN EKİNCİ- Uygun olmadığı görülmüş, ben, mesela bir buçuk yıldır buradayım, bir buçuk yıldır mesai bitiminde acil servise götürülüyor.

• Nezarethanenin olduğu yerlerde nezarethane defterlerinin bulunduğu, suç işlenmesini suç defterine kaydettiklerini, infaz defterine ise savcılığa gönderilen müzekkereleri işledikleri (Batman Tutanak 1998, sayfa 31-32),

• Her karakola davet edilenin gözaltına alınmış saymadıklarını, polisin bilgisine başvurmak için çağırdığı şahısların da olduğu onların da ifadesinin alınmasının gerektiğini, o tur şahısların sanık ya da suçla itham edilen şahıslar olmadığı için kaydetmediklerini (Batman Tutanak 1998, sayfa 32)

• Bilgisayara geçilmiş olmasın rağmen yine de infaz defterlerinin klasik anlamda tutulduğunu (Batman Tutanak 1998, sayfa 33) ifade etmiştir.

1.1.2. 2000 Yılında

Batman Emniyet Müdürlüğünün yeni binasında İl Emniyet Müdürü Muzaffer Arıkan ve Asayiş Şube Müdürü Macit Çınar ile yapılan görüşmede Heyet Üyelerine;

• Batman deyince akla hemen terörün geldiğini, ancak 1999 Eylül'ünden bu yana bölgede terör olayı olmadığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 83),

• Hizbullah operasyonunda yılbaşından bu yana, jandarma hariç, 130 civarında tutuklama olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 83),

- Asayiş Şubesinin nezarethanesinin olmadığı, Asayiş Şubesi tarafından gözüaltına alınan zanlıların suçun işlendiği karakolun nezarethanesinde muhafaza edildiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 83),
- Asayiş Şubesinin ayrı bir sorgu personeli ve bürosu olmadığı, yakalanan sanıkların ifadelerinin ilgili bürolarda alındığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 83),
- Sorgu personelinin özel sorgu eğitimi alması gerektiği şeklindeki bir soru üzerine sorguda polislin fazla inisiyatifli olmadığını, polislin inisiyatifine kalırsa birtakım ihlaller ve ithamlarla karşılaştıklarını, sorgu personelinin uygulama içinde uzman hale geldiklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 84),
- Karakollarda asayişe dair olaylarda gözlem altına alınanların yüzde 80'inin avukat istediğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 84),
- Hırsızlık ve yankesicilik gibi suçlardan gözüaltına alınanların çoğunun 18 yaşından küçük olmasından dolayı yasa gereği avukat çağırıldıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 84),
- Olay yeri inceleme otosu ihdas ettiklerini, parmak izi gibi her türlü delilin toplanması bakımından bir grup oluşturulduğu, teknik donanımlı oto sayesinde "*sadece boş kovan değil, saç kılından, tükürükten, izmaritten, aklınıza delil olarak ne geliyor*" toplanıp soruşturmanın somut deliller üzerine konulmaya çalışıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 84-85),
- Diyarbakır Bölge Kriminal Laboratuvarı ile çalıştıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 85) ifade etmişlerdir.

1.2. Fiş Büro Amirliğinde

1.2.1. 1998 Yılında

Heyetimizin yetkililerle yaptığı konuşmalardan ve kayıtların incelenmesinden :

- » Fiş Büro Amirliği'nde yapılan incelemede, sorgulama sırasında adı verilen (veya başka bir şekilde saptanan) 3 Kasım 1994'den itibaren 2.200'u aşkın bir şüpheliler listesi görülmüştür.
- » Arananlar arasında olan ve arandıkları hakkında herhangi bir bilgisi olmayanların "firari sanık" adıyla anıldığı ve yalnızca adı verildiği için herhangi bir inceleme yapılmadan ve maddi delil olmadan yakalanarak sorgulandığı anlaşılmıştır (Batman Tutanak 1998, sayfa 39).

» "Firari sanık" adıyla anılan şüpheliler listesinin, ayrıca memuriyete girmek için güvenlik soruşturması yapılan kişiler için rapor verme sırasında da kullanıldığı saptanmıştır (Batman Tutanak 1998, sayfa 54).

1.2.2. 2000 Yılında

Yapılan incelemelerde görevliler Heyet Üyelerine;

- Fişleri hazırlarken sanık yakalama takip formu kullandıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 87),
- İçişleri Bakanlığının 1996 yılında çıkarmış olduğu Jandarma Yönergesine göre çalıştıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 87),
- Dört çeşit fiş olduğunu, adi suçlar ve asayiş olayları için beyaz, terör suçları için pembe, askeri sular için yeşil ve kaçakçılık suçları için sarı fiş tanzim edildiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 86),
- Fiş düzenlemek üzere iki personelin çalıştığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 86),
- Şu anda kayıtlarında 23.177 fiş olduğunu ve Batman'ın il olduğu tarihten bugüne 3850 kişi hakkında arama kaydı olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 86),
- Firari sanığın *"Fezleke düzenlendiği anda eğer şahıs bu fezlekede ifadesine müteakip bu şahsın firarı verilmişse, şahsın yakalanması amacıyla biz fiş olarak kayıt geçiyoruz, GBT'ye de veriyoruz. Şahıs yakalandıktan sonra bilgisine, sorgusuna müteakip eğer şahsın olayla ilgisi yoksa, ilgili şubenin tetkikine müteakip, biz gerekirse tüm kayıtlarımızı kaldırıyoruz"* şeklinde tanımlandığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 86),
- Fiş düşümünün *"Eğer bilgisayar kayıtlarından kaldırılması, yönerge gereği, şahıs savcılığa intikal ettiğinden itibaren 5 yıl süre zarfında işlemiş olduğu suçtan beraat etmişse veya takip-sizlik kararı verilmişse veya zamanaşımından düşmüşse bu şahsın fiş kaldırması, bakanlığa teklif sunma kaydıyla, bakanlık kabul ederse fiş düşüyor"* şeklinde açıklandığı (Batman Tutanak 2000, sayfa 87),
- Kendilerine mahkemece beraati ulaşan şahsın GBT'den düşümünü yaptıklarını, ancak arşivde kaydını tuttuklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 87) ifade etmişlerdir.

1.3. Operasyon Büro Amirliği (2000 Yılında)

Operasyon Büro Amirliğinde görevi polis memurları ile yapılan görüşmelerde;

- İki ekip halinde iki kişi büroda olmak üzere toplam 8 kişi olarak çalıştıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 87),

- 2000 yılında kaçakçılıkla ilgili 57 ceraim olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 88),
- X elemanı kullanımı konusunda *"bundan bir ay önce İçişleri Bakanlığı Antalya'da bir haftalık bir seminer tertip etti. Bu konu orada da tartışıldı; fiiliyatta pek kullanılabilirlik özelliğinin olmadığı kanaati hasıl oldu. Şahsın suça karışmaması gerekiyor çünkü. Uyuşturucu operasyonunda, örneğin eroin, esrar sevkiyatı var. Organize örgütte sen otoyolu kullanırsan, nakil işlemine karıştığın için suçlu olacaksın. Tatbikatta bazı sıkıntıları olduğuna kanaat edildi"* denildiği (Batman Tutanak 2000, sayfa 88),
- Şu an karşılaşılabilecek bir olay olursa kanunlar çerçevesinde X elemanı kullanılabileceğini, ancak öyle bir konuyla karşı karşıya kalmadıklarını (Batman Tutanak 2000, sayfa 88),
- Batman'ın okul çağındaki gençlerin uyuşturucu alışkanlığı bakımından *"temiz"* olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 88),
- Cezaevinde görüşülen bazı mahkumların büroda kayıtları olduğunu, sorgularının büroda yapıldığı ve Emniyet'te başka bir yeri bilemeyecekleri (Batman Tutanak 2000, sayfa 89),
- Binanın alt katında *"bir tanesi çocuk, bir tanesi kadın, bir tanesi de erkek sanıklar için"* olmak üzere üç tane nezarethane yapıldığını (Batman Tutanak 2000, sayfa 89) söylemişlerdir.

1.4. TEM Şubesi Sorgu Bölümü (Eski Emniyet Müdürlüğü'nün Alt Katı)

1.4.1. 2000 Yılında

- Yetkililerin verdiği bilgilerde alt katta 4 küçük, 4'de normal toplam 8 nezarethane olduğu ve bunların kullanıldığı (Batman Tutanak 2000, sayfa 90) söylenmiştir.

Heyet Üyelerinin incelemelerinde;

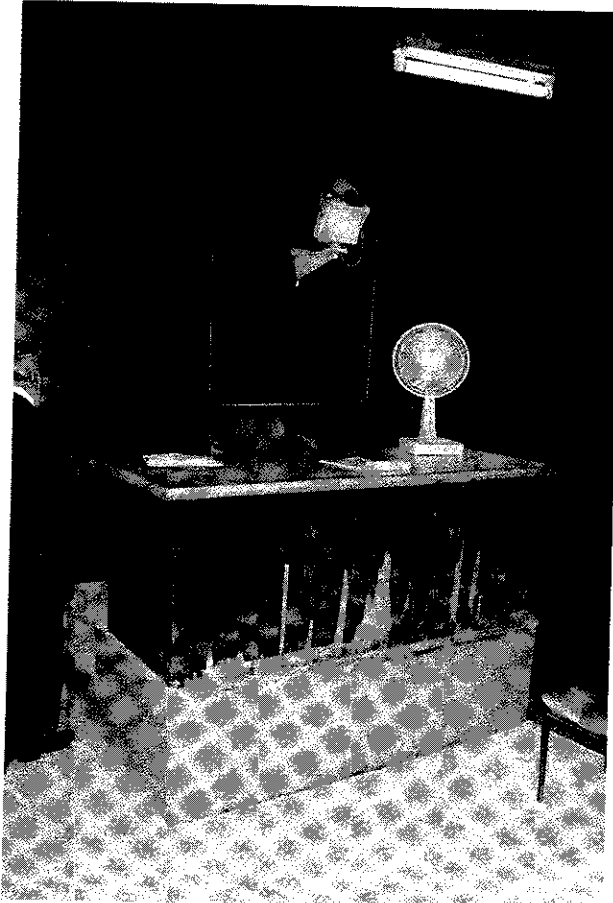
» Cezaevindeki birçok tutuklu ve hükümlünün tarif ettiği şekilde telefonla aşağıya haber verdiği zaman açılan kapıdan girilerek sorgu odalarının olduğu alt kata inildiği (Batman Tutanak 2000, sayfa 90),

Batman Eski Emniyet Müdürlüğü Nezarethaneleri

Batman Emniyet Müdürlüğü Sorgu Odası (2000)

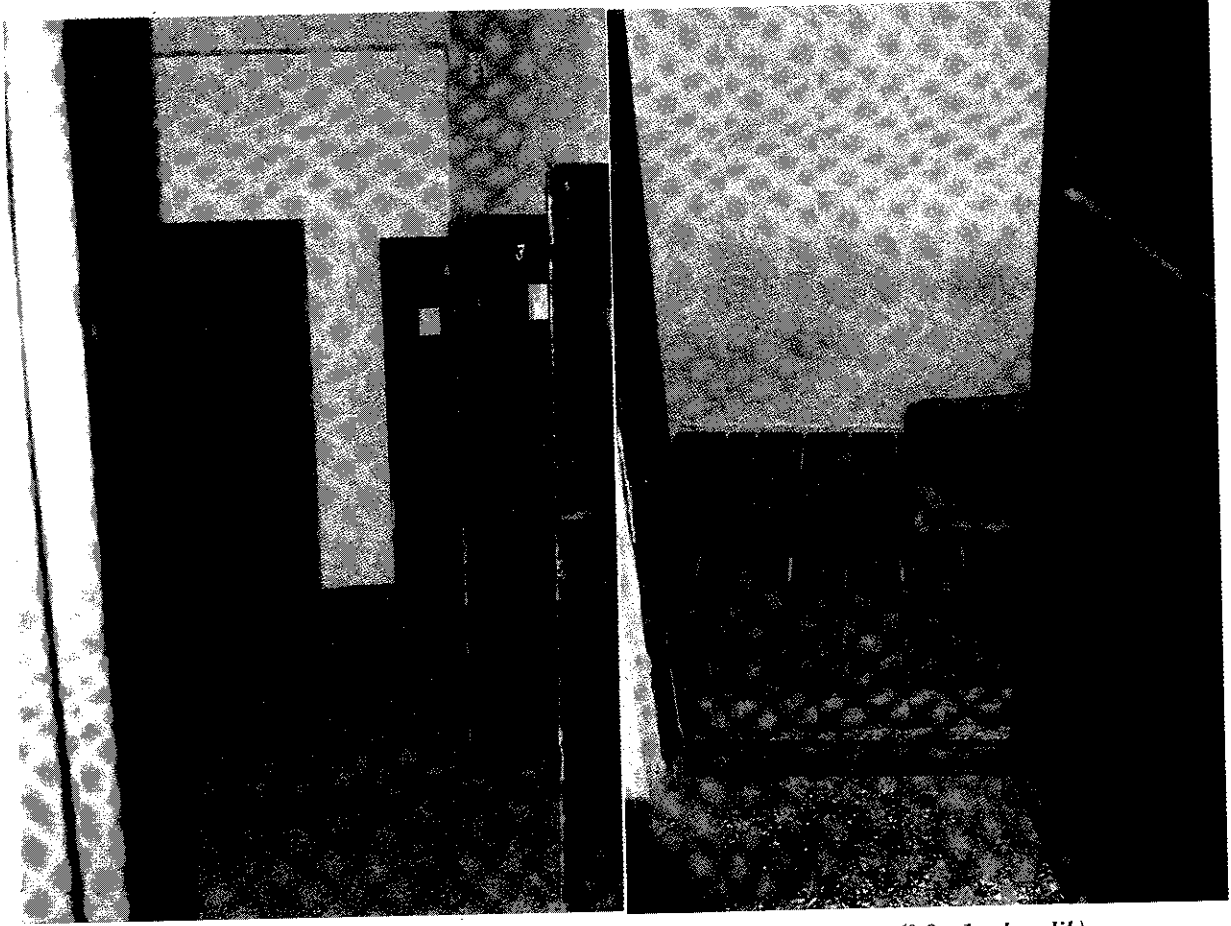

Sorgu Odasındaki masa, vantilatör, kamera ve masa altındaki kırık kısmın 1998 ve 2000 yıllarında aynı olduğu görüldü

» 1998'deki incelemelerde tespit edilen askı yuvalarının betonlandığı, merdivenle çıkılan kürsü, kürsünün yanındaki kırık yerin durduğu, odanın deri kaplı olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 90),

» Esrar suçundan yakalananların burada sorgulandıklarını iddia ettikleri hatırlatılması üzerine TEM Şube Müdürü'nün "ara sıra talep olduğu zaman veriyoruz" dediği (Batman Tutanak 2000, sayfa 90) tespit edilmiştir.

- Hücrelerin incelenmesi sırasında TEM Şube Müdürü yapılacak tadilatla ilgili "Efendim iyi bakın, bir daha göremeyeceksiniz buraları" demiştir (Batman Tutanak 2000, sayfa 93).

*1998 ve 2000 Batman Emniyet Müdürlüğü
Nezarethane hücreleri*

Bir Hücre (0,8 - 1m karelik)

B- GÖZALTINA ALMA VE SORGU MEKANLARI

1- Emniyet Müdürlüğü Gözaltına Alma Ve Sorgu Mekanları

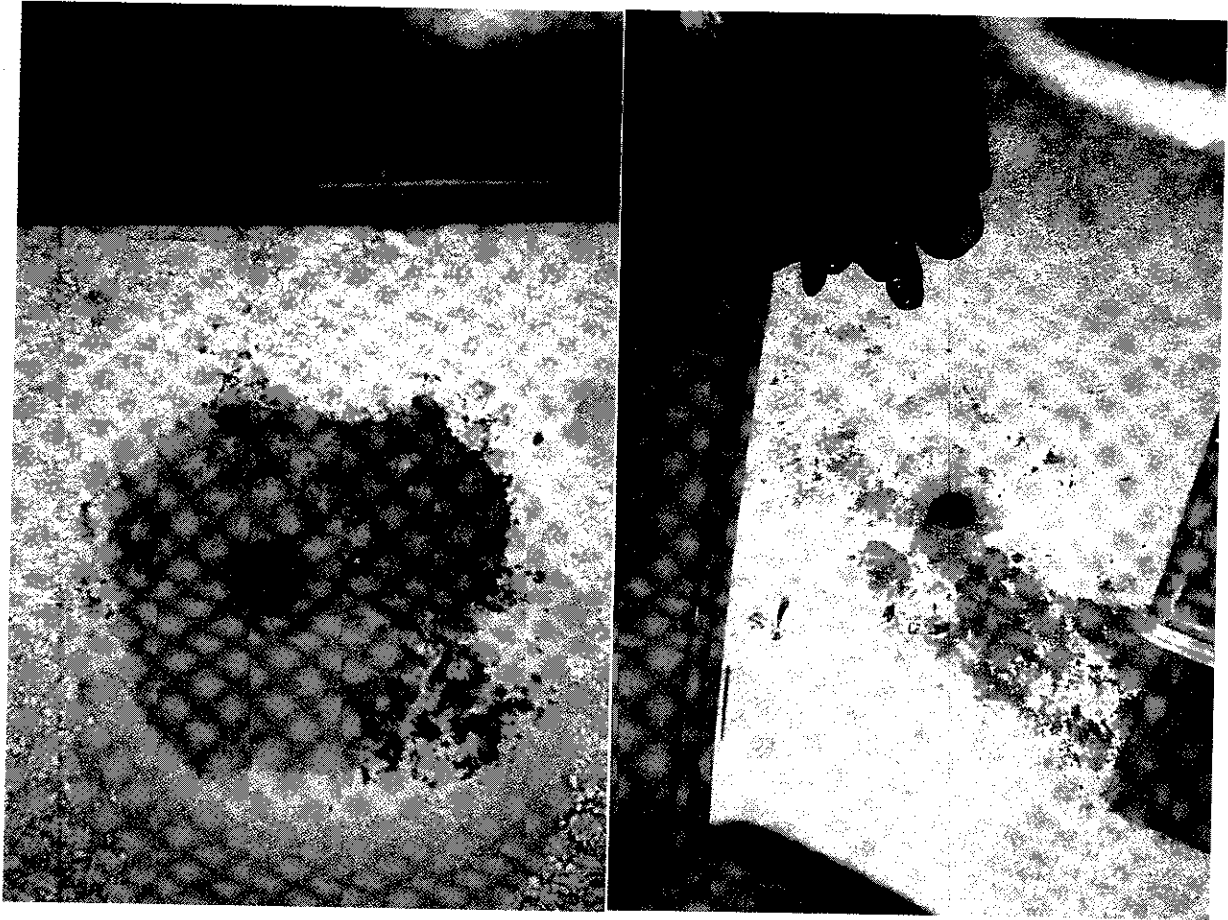
Batman Emniyet Müdürlüğü'nün nezarethanesinde ve sorgulama mekanlarında inceleme yapan Heyetimiz şunları saptamıştır:

► Yeri beton olan gözaltı hücreleri, seyyar tahtalar ve hücre içinde hiç ısklandırma yeri olmadığı halde dışardan elektrik bağlantısı kurulabilecek tertibat görülmüştür (Batman Tutanak 1998, sayfa 46).

► Gözaltına alınanlara tazyikli su verilmesini sağlayabilecek tertibat ve bu suyun akabileceği ızgara görülmüştür (Batman Tutanak 1998, sayfa 46).

» Burada bulunan aynalı odanın teşhis için pek kullanılmadığı anlaşılmıştır. Nitekim, Heyet aynanın tek yönlü olduğunu ve teşhis tarafı diye söylenen bölümünde bir yatak ve bataniyelerin bulunduğunu saptanmıştır. Burada bulunan yatak için yapılan açıklama "dört kişi oldukları zaman polis arkadaşların burada yattığı" şeklinde olmuştur. Diğer bölüm ise içinde masa ve sandalyeler bulunan büro şeklindeydi (Batman Tutanak 1998, sayfa 44).

» Aynasız, ses yalıtımı yapılmış, yeri halıfleksle örtülü asıl sorgulama odasında, yapıştırılmış halıfleksin altında mobil askı çubuklarının yerleştirilebileceği ıslak çimento ve kum ile yeni kapatıldığı belli olan, yaklaşık 8-10 cm çapında, 2.5 metre aralıkla iç çeperleri muhtemelen metal, derinliği tahminen 15 cm olan iki delik saptanmıştır. Bu keşifle o mekanda kısa bir süre önce askıya alındığını söyleyen tutuklunun ifadesi doğrulanmıştır (Batman Tutanak 1998, sayfa 46).

Batman Emniyet Müdürlüğü sorgu odasında halının altında çıkan yaş kum ve çimento ile kapatılmış derinliği 15 cm olan ve 2.5 m aralı iki askı yuvası

» Sorgulama sırasında, sorgulayanın oturduğu kürsüye benzer masanın altında yaklaşık 30 cm. yükseklikte tahta altlık, yanında zaman zaman ısıtıcı taktıklarını belirttikleri taşınabilir üçlü priz, iki yerinde de bir kablonun geçebileceği delikler saptanmıştır (Batman Tutanak 1998, sayfa 46). (Bakınız sayfa 40, kırk nezaret masası resmi)

2- Sorgulama Ekibi ile İlgili Yapılan Görüşmeler

» Batman Emniyet Müdürlüğündeki sorgulama elemanlarının daha önce Terörle Mücadele'de çalışanlar arasından seçildiği, bu seçimin ise belirlenmiş kriterleri olmadığı, amirin takdiriyle yapıldığı anlaşılmıştır (Batman Tutanak 1998, sayfa 33-34).

- Batman'da sorgulama ekibiyle operasyon ekibinin ayrı olduğu; ilkinin 10 kişiden, ikincisinin de 7 kişiden oluştuğu bilgisi edinilmiştir. Sorgulama personelinin kurs gördüğü ilgili amir tarafından ifade edilmiştir (Batman Tutanak 1998, sayfa 33).

- Sorgu bürosuna bağlı operasyon elemanlarının "şehir içinde yakalanan kişilerin verdiği adreslere gidip uygun bir şekilde adresteki evlere bakıp oradaki şüpheli şahısların müdüriyete bildirmek" görevini yaptığını, silahlı çatışma çıkabilecek türden operasyonlarda ise Özel Harekat Timi elemanları kullanıldığı öğrenilmiştir. Özel Harekat elemanlarının kullandığı silah ve malzeme şahısların üzerinde kayıtlıdır (Batman Tutanak 1998, sayfa 35).

- Özel Harekat elemanlarının gönüllü olarak bu görevi yaptığı, normal olarak 10 yıl görev yaptıktan sonra Özel Harekat'tan ayrılması gerektiği ilgili amir tarafından ifade edilmiştir (Batman Tutanak 1998, sayfa 53). Aynı ilgili, personelinin devamlı takip ettiğini ve personeline kefil olduğunu söylemiştir.

» Bu personelin düzenli bir sağlık kontrolünden geçmediği ve görevin niteliğine göre özel dinlenme imkanları olmadığı anlaşılmıştır (Batman Tutanak 1998, sayfa 56-57).

3. Karakollar

Batman merkezde bulunan iki karakol Heyetimizce değişik saatlerde ziyaret edilmiştir.

3.1. Şehit Keskin-Kaplankıran Polis Karakolu (2000)

Karakoldaki görevlilerle yapılan görüşmelerde

- Karakola daha çok kavga, darp, hırsızlık ve cinayet türü olaylar geldiği (Batman Tutanak 2000, sayfa 68) ifade edilmiştir.

Heyet Üyelerinin karakolda ve nezarethane defterinde yaptıkları incelemede;

- » Üç adet nezarethane, içlerinde sedirler, sedirlerin üzerinde düzenli bir şekilde katlanmış battaniyeler olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 68),
- » 1998 yılından bugüne nezarethanelerde bir tadilat yapılmadığı,
- » Baronun avukat listesinin 11.05.2000 tarihinde gönderildiğini ve 30.06.2000 tarihine kadar geçerli olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 68),
- » Batman Merkez'de 7 sağlık ocağı olduğunu, ancak sağlık raporlarının tamamına yakınının Devlet Hastanesinden alınmış olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 68-69),
- » 2000 yılındaki 170 kayıttan sadece 9 kişinin avukat istediği, diğerlerinde ya istemiyor yazıldığı, ya da sadece çizgi çekildiği (Batman Tutanak 2000, sayfa 69),
- » 1998 genelgesinden sonra defterlerin son derece düzgün tutulduğu (Batman Tutanak 2000, Sayfa 69),
- » 2000 yılı içerisinde Cumhuriyet Savcısının iki defa karakolu denetlediği (Batman Tutanak 2000, sayfa 69),
- » Polise mukavemet suçuyla gözaltına alınan birisinin defterdeki kaydında 13.11.1999 günü saat 14.45'de Doktor tarafından yapılan muayenesinde "sol yüzde ağrı, hassasiyet, konjuktivite, hiperemi izlendi, anamnezinde görme probleminin olduğunu ifade etmekte, göz hastalıkları uzmanının görüşü uygundur" şeklinde rapor verildiği, 16.00'da göz doktorunun incelediği ve 10 günde iyileşir raporu verdiği, ardından Doktor'nın 16.40'ta "adı geçen muayenesinde darp ve cebir izine rastlanmamıştır, hayati tehlike yoktur, işgücü kaybına engel bir durum yoktur, alkol almamış, geçici rapordur" yazıldığı (Batman Tutanak 2000, sayfa 69). saptanmıştır.

3.2. Şehit Özkan-Kocaer Polis Karakolu (2000)

Karakolda yapılan incelemelerde;

- » Binanın yeni yapıldığı söylenmesine rağmen nezarethanelerin standartlara uymadığı, tuvaletlerinin olmadığı, eşyaların oldukça eski olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 71),
- » Kayıtlarda avukat hanelerine "avukat istemedi" yazıldığı, Devlet Hastanesinden alınan raporlarda "darp cebir yoktur" ifadesi olduğu (Batman Tutanak 2000, sayfa 71) saptanmıştır.

IV. BATMAN VALİSİ İLE GÖRÜŞME

Batman Valisi İsa Parlak ile Valilik makamında yapılan görüşmede;

- Cezaevindeki izlenimler kendisine aktarıldığında Sayın Vali'nin *"mesele bütün çıplaklığıyla ortaya konulduktan sonra saygı duymak gerekiyor yapılan tespite"* dediği (Batman Tutanak 2000, sayfa 92),
- Batman'da terör dahil her açıdan belli bir mesafe katedildiğini ve vatandaşın da bunu *"efendim gerçekten huzurumuz, güvenimiz sağlandı, bu bakımdan sizlere müteşekkirim, biz devletimizin yanındayız"* diyerek kabul ettiğini (Batman Tutanak 2000, sayfa 92),
- Batman'da son derece nitelikli bir Emniyet Müdürünün olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 92),
- Mahkumların bir arada olmaktan dolayı bazı hadiseleri birbirlerinden duyarak anlatabileceklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 92),
- Suçun kabul edilmemesi halinde ailelerin cezalandırılmakla tehdit edilmesi ve bazen de cezalandırılması iddiasını kesinlikle kabul etmediklerini (Batman Tutanak 2000, sayfa 92),
- Tutuklular arasında işlenen cinayetlere bizzat iştirak edenlerin olduğunu (Batman Tutanak 2000, sayfa 93) ifade edilmiştir.

V. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

A. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA

Batman, faili meçhul cinayetlerin en yoğun yaşandığı bir ildir. Olay sayıları 1998'de azalmış, 2000'de ise hemen hemen sonlanmıştır. Ancak eski olayların mutlaka aydınlatılması gerekmektedir. Son zamanlarda bu konuda olumlu yönde ortaya çıkan gelişmeler ve gösterilen kararlılık memnuniyetle karşılanmaktadır. Bu konuda savcılığın ayrı bir araştırma yapması gerekmektedir.

Emniyet Müdürlüğü binasının, polisin teknik çalışma olanaklarının yetersizliği, sorgu personelinin eğitiminin tam olmaması ve adli tıp çalışmalarının çok yetersiz yürütülmesi ya da yapılamaması suç delillerinin toplanamaması ya da değerlendirilememesi sonucunu doğurmaktadır. Bu durumun başta savcılar olmak üzere bütün yetkililer tarafından dile getirilmesi, sorunun mutlaka çözüme kavuşturulmasını gerekli kılmaktadır. Devam eden uygulamalar yargı kararlarını olumsuz yönde etkilemekte, yasaların uygulanmasını engellemekte ve hukuk devletini zaafa uğratmaktadır.

Hem 1998'de hem de 2000 yılında yapılan incelemelerde tutuklu ve hükümlülerin tamamına yakınının soruşturma ve kovuşturma aşamasında kötü muamele ve işkence gördüklerini söylemeleri, yaptıkları mekan ve bu mekanlarda kullanılan araçların tariflerinin Heyetin gözlemleri ile birebir örtüşmesi son derece düşündürücüdür. Heyetimiz yaptığı incelemeler sonucunda soruşturma ve kovuşturma aşamasında çok değişik yöntemlerle kötü muamele ve işkence yapıldığı kanaatine ulaşmıştır. Üstelik bu uygulamalar her yaş gurubu için söz konusudur.

Sorgu sırasında, sorgulananların yakınlarının da kötü muamele ve işkenceye tabi tutulacağı tehditlerinin yapıldığı, alınan ifadenin daha sonra değiştirilmemesi yönünde baskı yapıldığı iddiaları çok yaygındır. Bu durumun mutlaka araştırılması gerekmektedir.

Doktor raporlarının düzenli olmadığı, bazı çelişkiler içerdiği ve hemen tümünde "**darp-cebir izine rastlanmadı**" ifadesinin kayıtlarda yer aldığı saptanmıştır. Doktorların görevlerini tam yapamamaları kadar, muayene sırasında sorgulanan kişilerin yanında güvenlik görevlilerinin bulunması da kabul edilemez bir uygulama olmaktadır. Bu uygulamanın mutlaka değiştirilmesi gerekmektedir.

Batman'da diğer illerden farklı olarak sorgunun güvenlik birimleri dışında, açık arazide (Batman Tutanak 2000, sayfa 25, 26) yapıldığı yönünde iddialar söz konusudur. Yasalara aykırı bu durumun mutlaka araştırılması ve eğer iddialar doğru ise sorumluları hakkında işlem yapılması gerekmektedir.

Sorgulanan kişilerin diğer illerde olduğu gibi savunma hakkından haberleri olmadığı görevlilerin de bu konuda duyarsız oldukları saptanmıştır. Nezaret defterlerinde yalnızca 9 kişinin avukat isteğinde bulunması, başka hiç kimsenin istememesi ya da öyle yazılması yargı sürecini de olumsuz yönde etkileyen bir uygulama olmuştur.

Duruşmaya götürülmeleri sırasında mahkumlara kötü muamele ve hatta işkence yapıldığı iddiaları yaygındır. Bu durum mahkumlar tarafından şikayet konusu da yapılmıştır. Sorunun mutlaka araştırılıp gereğinin yapılması gerekmektedir.

Terör ve uyuşturucu rantının etkisinde olan bir bölgede kanundaki adı ile "Gizli Görevli" kullanma konusu, güvenlik birimleri içinde hazırlık soruşturması esnasında daha dikkatli denetlenmelidir.

Koğuşlarda anlatılanlar Erzurum ilindeki cezaevi koğuşlarında anlatılanlar ile benzerlik göstermektedir. Konu ilgililerce ciddiyetle incelenmelidir.

Devletimizin ve hepimizin sorumluluğu suçun oluşmadan önce önlenbilmesi için gereken her önlem alınması ve bu çabanın gösterilmesidir.

B. YARGILAMA

Soruşturma sürecinde teknik yetersizlikler, adli tıp desteğinin gerçek anlamda sağlanamaması, davaların delillere dayalı olarak yürütülmesini engellemekte, yargıyı olumsuz yönde etkilemekte ve adaletin tecelli edememesine neden olmaktadır. Hukuk devletinin güçlenmesi, adaletin tam olarak sağlanabilmesi için Devletin bu alandaki eksikliklerini gidermeye öncelik vermesi bir zorunluluktur (Batman Tutanak 1998, sayfa 2).

Batman Cezaevi'nde bulunan en eski siyasi tutuklunun tutukluluk süresi yaklaşık 6 yıl (tutuklama tarihi 25.05.1992); en eski adli tutuklunun tutukluluk süresi yaklaşık 3 yıldır (tutuklanma tarihi 15.02.1995).

C. CEZA VE İNFAZI

Doktorun 2 yıl gibi uzun bir süre geçici görevle istihdam edilmesi büyük bir eksikliktir (Batman Tutanak 1998, sayfa 3). Doktor sorununun aradan geçen iki yıl içerisinde, 2000 yılında da hala çözülmemiş olduğu saptanmıştır.

Cezaevinde öğretmen, sosyal çalışmacı ve psikoloğun hiçbir zaman olmadığı, infaz memurlarının sayısının yetersiz olduğu ve iki yıldır da konunun telafi edilmemiş olduğu görülmüştür. Bu durum, Cezaevini ikinci bir cezanın uygulandığı ortam haline getirmiştir.

Cezaevinde pek çok gencin bulunmasına, üstelik de bunların çoğunun okuma-yazma bilmemelerine karşın öğretmen bulunmaması da büyük bir eksikliktir.

18 yaşından küçükler için ayrı bir uygulamanın olmaması, farklı koğu oluşturulmaması mutlaka gözden geçirilmesi gereken bir uygulama olarak tespit edilmiştir (Batman Tutanak 1998, sayfa 7).

Cezaevi içi ölümler ister intihar ister başka bir nedene bağlı olduğu değerlendirmeleri olsa bile ciddiye alınarak yeniden incelenmelidir.

İnsan hakları ihlallerinin gözlemlendiği bir ortamda yetkililerin yeterince duyarlı olmaması da ayrı bir önemli noktadır.

1998 yılı incelemelerimizde Cezaevi içinde Heyetimize bilgi veren bazı mahkumların daha sonra sürgüne gönderildikleri iddiaları söz konusudur. Bu durum mutlaka araştırılmalıdır. Çünkü bu uygulama Parlamento denetimini engellenmesi anlamına gelebilecektir. Ayrıca inceleme yapan Heyetimiz üyelerince mahkumlara verilen bilgiler konusunda kendilerine herhangi bir yaptırım uygulanmayacağı yönünde güvence verilmiştir.

Hem yetkililerin hem de mahkumları genelgelerinin farklı uygulanışı konusunda benzer şikayetlerde bulundukları saptanmıştır. Bunun önlenmesi için mevzuat boşluklarının çağdaş cezaevi anlayışını gözetecek bir biçimde doldurulması gerekmektedir.

Özel tip cezaevi olması nedeniyle çağdaş cezaevi koşulları olmayan, fizik koşullarında sıkıntılar bulunan cezaevinde pratik bazı çözümler uygulanarak -F Tipine benzetilmeye çalışılan küçük odalara geçiş için tadilatlar yapılmaya çalışılmaktadır. Mekanlar yerinde iyi analiz edilmeden yaşama geçirilen bu bölümler, anlayış ve uygulama bakımından kötü ve kabul edilemez olan mevcut koşulları yaratmıştır. Bu koşullara çözüm masa başından ziyade yerinde gözlemlerle bulunması gerekir.

Açık cezaevine gönderilme uygulamalarının iyi tanımlanmış ve anlatılmış kurallarla yapılması yaygın şikayetleri ortadan kaldıracaktır.

Cezaevinden tahliye olanların alınarak tekrar sorgu ve işkenceden geçirildiği iddiaları sözkonusudur. Cumhuriyet Başsavcılıklarına bildirildiği söylenen bu konuların araştırılmasının önemli olduğunu düşünüyoruz. (Batman Tutanak 2000, sayfa 10, 44)

İnfaz memurlarının kişisel sorunlarının çözümlerinin ötesinde önerileri olmamıştır. Gözlenen eğitim yetersizlikleri ceza infaz sisteminin iyileştirilmesine yönelik katkı sağlayıcı açılımda bulunamamaları sonucunu doğurmuştur.

Af beklentisi cezaevi koşullarını çok daha ağırlaştırmakta, çekilemez duruma getirmektedir.